

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

Kryštof Sedláček

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**VAZBY 2. PĚŠÍ DIVIZE ARMÁDY SPOJENÝCH
STÁTŮ AMERICKÝCH NA ČESKOSLOVENSKO**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kryštof Sedláček

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

Plzeň, 2023

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne

vlastnoruční podpis

Tímto bych chtěl poděkovat PhDr. Miroslavu Breitfelderovi, Ph.D. za pomoc a vedení bakalářské práce. Poděkování patří také personálu historického a výzkumného projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945 za poskytnutí velkého množství dobových dokumentů. Jmenovitě pak Ing. Tomášovi Hatajovi, za doplňující rozhovor. Rád bych poděkoval i mé rodině a přítelkyni za velkou podporu během vytváření této práce.

Anotace

Tato bakalářská práce mapuje vazby americké 2. pěší divize na Československo, které se vytvořily během 20. století a přetrvávají dodnes. Na začátku práce je krátce sepsána historie samotné divize a její válečné tažení během druhé světové války. Hlavní část kvalifikační práce mapuje její konkrétní vazby. Čtenář zde nalezne informace o vazbách, které se vytvořily před druhou světovou válkou, během ní a jsou zde také zmíněny ty, které přetrvávají do dnešní doby. Kvalifikační práce pracuje s literaturou věnující se tématu, dobovými archiváliemi, vzpomínkami pamětníků i zdroji, které jsou veřejně dostupné na internetu.

Klíčová slova: americká armáda; 2. pěší divize; Československo; Plzeň; druhá světová válka; vazby; odkaz; Men of the 2nd Infantry Division; Čechoameričané.

Abstract

This bachelor's thesis maps the bonds of the 2nd Infantry Division to Czechoslovakia that were formed during the 20th century and continue to this day. At the beginning of the thesis, the history of the division itself and its campaign during World War II is briefly written. The rest of the chapters are devoted just to individual bonds. The reader will find information about the bonds that were formed before and during the Second World War, and bonds that continue to this day. The bachelor's thesis works with literature devoted to the topic, period archives, memories of witnesses and sources that are publicly available on the Internet.

Key words: American Army; 2nd Infantry Division; Czechoslovakia; Pilsen; the second world war; bonds; legacy; Men of the 2nd Infantry Division; Czech American.

Obsah

Úvod.....	7
1. Vznik 2. pěší divize.....	9
2. Druhá světová válka.....	11
2.1. Složení divize.....	11
2.2. Výcvik v Británii.....	11
2.3. Den D+1 a Francie.....	13
2.4. Belgie.....	14
2.5. Německo.....	14
2.6. Československo.....	15
2.6.1. Postup 9. pěšího pluku.....	16
2.6.2. Postup 23. a 38. pěšího pluku.....	17
2.6.3. Pobyt v Plzni.....	18
2.6.4. Plzeň tiskne pro „dvojku“.....	19
3. Poválečné vztahy.....	21
4. Mýty a fakta.....	22
4.1. Potopená loď.....	22
4.2. Jedinou obětí byl opilý řidič jeepu.....	25
5. Čechoameričané u 2. pěší divize.....	29
5.1. Matt F. C. Konop.....	29
5.2. Adelbert L. T. Pavelka.....	30
5.3. Martin Cerny.....	31
6. Odkaz „druhé pěší“ v současnosti.....	33
6.1. Znak plzeňských hokejistů.....	33
6.1.1. Znak druhé pěší divize.....	34
7. Pamětní desky a pomníky 2. pěší divize.....	36
7.1. Pamětní desky a pomníky v České republice.....	36
7.2. Ostatní pomníky a pamětní desky.....	37
8. Projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.....	38
Závěr.....	40
Summary.....	43
Seznam použitých zdrojů.....	45
Seznam použitých zkratk.....	49
Seznam příloh.....	50

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá tématem vazeb 2. pěší divize armády Spojených států amerických na Československo. Cílem této kvalifikační práce je vytvořit ucelený přehled a seznámit čtenáře s vazbami, činnostmi a odkazy divize, která v květnových dnech roku 1945 přinesla do západních Čech svobodu a byla součástí armády, která přispěla ke skoncování s nacistickým režimem, který po dobu šesti let ovládal naši zem a připravil o život tisíce občanů. Dále také vyvrátit dva mýty, které po skončení války dehonestovaly odkaz americké armády včetně 2. pěší divize a zasadily tvrdou ránu do srdcí jejich československých přátel. Hlavním cílem je poukázat na to, že divize nebyla pouhým armádním útvarem, nýbrž celkem, jehož příslušníci navázali úzké vztahy s tehdejšími obyvateli Československa a tyto vazby se postupně přenesly i do dnešních dnů.

V první kapitole je stručně popsán vznik divize, jenž sahá až do dob první světové války. Druhá kapitola se věnuje evropskému tažení, kterým druhá pěší divize prošla. Polovina druhé kapitoly se pak věnuje čistě tažení na území Československa, které je pro tuto práci klíčové. Během této doby totiž vznikla většina vazeb a vztahů mezi příslušníky divize a občany Československa.

Třetí kapitola je věnována poválečným vztahům mezi příslušníky divize a občany Československa. V této době totiž došlo k největšímu utlumení vazeb. Velký podíl na tom měl komunistický režim, který zde vládl od roku 1948 do roku 1989. Na třetí kapitolu plynule navazuje čtvrtá, která pojednává o již zmíněných mýtech, díky nimž částečně došlo k dalšímu utlumení vazeb. Oba se ovšem podařilo za pomoci dostupných zdrojů vyvrátit.

Pátá kapitola se věnuje Čechoameričanům, kteří v divizi sloužili v období druhé světové války a zúčastnili se bojů v Evropě. Protože se tato práce nevěnuje čistě Čechoameričanům sloužícím v americké armádě, jsou zde zmíněni pouze tři zástupci. Bylo však důležité sem vepsat alespoň stručné informace o zástupcích českých a slovenských krajanů, jelikož jsou krajané přímým zosobněním vazeb, které sahají ještě před druhou světovou válku a osvobození Československa.

Šestá kapitola pojednává o odkazu 2. pěší divize, který se promítl do současnosti. Řeč je tedy o znaku plzeňského hokejového klubu HC Škoda Plzeň, který vychází ze znaku 2. pěší divize a uchovává tak vzpomínku na Američany, kteří se zasloužili o osvobození města Plzeň.

V sedmé kapitole jsou krátce zmíněny památníky a pamětní desky věnované „druhé pěší“, které se nacházejí na našem území. Tato umělecká díla ztvárňují vzpomínku na ty, kteří přinesli do Československa svobodu a někteří i za cenu vlastního života. V druhé části jsou ve zkratce zmíněny i pomníky druhé pěší divize, které se nacházejí za hranicemi České republiky.

Poslední kapitola pojednává o současném projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945, který spolupracuje s organizacemi i jednotlivci po celém světě a má původ v České republice. Cílem a posláním projektu je uchovat a připomínat odkaz druhé pěší divize během druhé světové války. Osmá kapitola je mu věnována mimo jiné proto, že samotný projekt je ukázkou další vazby a současných vztahů mezi veterány 2. pěší divize, jejich rodinami a Českou republikou. Dalším důvodem zmínění projektu je, že tato práce využívá několik historických pramenů z pozůstalostí, které má projekt ve svém soukromém archivu.

1. Vznik 2. pěší divize

Druhá pěší divize vznikla dne 26. října 1917. Byla jedinou divizí mezi jednotkami amerických expedičních sborů (jednotkami, které byly za 1. světové války vyslány bojovat do Evropy), která vznikla mimo území Spojených států amerických. Její založení je konkrétně spjato s francouzskou obcí Bourmont. V době, kdy byla divize zformována, se skládala z příslušníků armádního sboru a z útvarů námořní pěchoty Spojených států amerických. Konkrétně se jednalo o 2. pěší brigádu, 4. brigádu námořní pěchoty, 2. dělostřeleckou brigádu a 2. ženijní pluk.¹

Prvním velitelem 2. pěší divize se stal brigádní generál C. A. Doyen. Z hlediska vojenské historie to byl vůbec první případ, kdy pěší divizi velel důstojník z námořní pěchoty. Na jeho místo později nastoupil generálmajor John A. Lejeune, který taktéž nastoupil z prostředí námořní pěchoty. Divize prodělala přes zimu mezi lety 1917 a 1918 intenzivní výcvik po boku francouzské armády. Bojovým křtem jednotky se v červnu 1918 stala bitva o Belleauský les, kde se 2. pěší divizi společně s dalšími jednotkami podařilo postavit silné německé ofenzívě. Dále se do vojenské historie zapsala například díky bitvě na Marně u Chatteau Thierry, díky které si připsala další úspěchy. Tvrdě zvítězila i během bitev v Soissons, St. Mihiel nebo Mont Blanc. „Druhá pěší” se zúčastnila také Meuse-Argonnské ofenzívy, díky níž– mimo jiné– přišel konec první světové války. Po kapitulaci německé armády se 2. pěší divize přesunula na německé území. Od konce války v listopadu 1918 do července roku 1919 zde plnila roli okupačních sil. Jednotlivým odřadům divize byl pak udělen francouzský válečný kříž (Croix de Guerre) za chrabrost v boji s nepřítelem.²

Po návratu do Spojených států se domovem 2. pěší divize stala vojenská základna Fort Sam Houston v Texasu, kde sídlila dalších 23 let. Během meziválečné doby prošla divize částečnou reorganizací, například brigáda námořní pěchoty byla nahrazena brigádou pěší. Dále byla k divizi roku 1922 přidružena rota spojařů. Utvořen byl také 2. zásobovací prapor a 2. zdravotní prapor. Také prošla rozsáhlým polním výcvikem.

¹ *Second to none- A short History of the Second Infantry Division 1918-1951*. Public Information Office and Historical Section Second Infantry Division, 1951. S.1-3.

² FOU, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 4.

V roce 1940 se „druhá pěší“ dočkala další reorganizace. Pěší jednotky byly seskupeny do tří základních pluků (tomuto systému se říká trojúhelníkový a vychází ze sestavení třech základních pluků, které potom tvoří divizi.)- devátého (motto pluku: Keep up the fire!), dvacátého třetího (motto pluku: We serve) a třicátého osmého (název pluku: Rock of the Marne) .

Po vstupu Spojených států amerických do války v roce 1941 se začala 2. pěší divize připravovat na bojové nasazení. Během příprav se divize zúčastnila rozsáhlých armádních cvičení v Louisianě, podstoupila také experimentální letecký výsadkový výcvik ve Fort Sam Houston a dále náročný zimní výcvik v Camp McCoy ve Wisconsinu, který ji měl připravit na chystanou invazi do Norska, jež byla ale později odvolána. V říjnu roku 1943 se přeplavila do Velké Británie, nejdříve do Severního Irsku, kde pokračovala ve výcviku a poté byla v dubnu 1944 přesunuta do Walesu, aby se zde připravila na nadcházející invazi do Evropy.³

³ *Second to none- A short History of the Second Infantry Division 1918-1951*. Public Information Office and Historical Section Second Infantry Division, 1951. S. 3.

2. Druhá světová válka

2.1. Složení divize

Pro správné pochopení činnosti divize, její historie a zejména postupu na našem území– což je klíčové pro tuto práci– je nezbytné v úvodu kapitoly zmínit strukturu tohoto útvaru během druhé světové války, protože byla jiná než za předešlého světového konfliktu. Nejvyšším aparátem „druhé pěší“ bylo velení divize, pod které spadaly všechny ostatní divizní útvary. Základ tvořily tři pěší pluky. Devátý, dvacátý třetí a třicátý osmý. Každý z těchto pluků se dále rozděloval do třech praporů (prapory se dále členily na roty a ty na jednotlivé čety). Každý z pluků měl svůj přidělený dělostřelecký prapor, rotu s protitankovými zbraněmi a rotu zabývající se transportem a zásobováním (Service Company). Každý z pluků měl také svůj zdravotnický odřad.

Na úrovni pluku měla 2. pěší divize svou dělostřeleckou baterii, která se skládala z velení tohoto divizního dělostřelectva, dále pak z patnáctého, třicátého sedmého, třicátého osmého a dvanáctého polního dělostřeleckého praporu. I dělostřelci měli svůj vlastní zdravotnický odřad.

Součástí divize byla také řada menších celků na úrovni praporů. Našli bychom zde 2. ženijní prapor, 2. zdravotnický prapor, 2. jízdní průzkumný oddíl, 2. rotu spojařů, 2. zásobovací rotu, četvu vojenské policie a 702. lehkou rotu oprav, která zajišťovala technické zázemí (zejména pro vozidla, ale i další materiál).

K druhé pěší divizi byly také přiřazeny 741. tankový prapor, 612. prapor stíhačů tanků, 644. prapor stíhačů tanků a 462. protiletadlový prapor.

Toto složení se datuje k 20. prosinci roku 1944.⁴

2.2. Výcvik v Británii

Na konci září roku 1943 obdržela divize rozkaz k přesunu do Velké Británie. Z Camp McCoy se nejdříve přesunula pomocí vlakové dopravy do Camp Shanks v New Yorku.

⁴ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Schéma divize v roce 1944.

Samotný přesun divize za oceán byl zahájen 7. října. Celý konvoj se skládal, kromě přepravních lodí, i z bojových lodí, torpédoborců a letecké podpory. Plavba se obešla bez větších komplikací. Druhá pěší divize doplula do Británie 17. října 1943. Konkrétně do přístavu v Belfastu. Odtud se přesunula do County Armagh a County Down v severním Irsku. Velitelství divize bylo dislokováno ve městě Armagh.⁵

Potom, co „druhá pěší“ prodělala výcvik v severním Irsku, byla ještě lépe připravena pro bojové nasazení. Cvičení v severním Irsku byla často založena na rychlých přesunech na velké vzdálenosti. Omezený prostor a nepříznivé počasí také způsobily, že byl kladen důraz na výcvik v malých nebo samostatných jednotkách. Část cvičení také probíhala uvnitř hradů či opuštěných továren. Tento typ výcviku ještě více přispěl k připravenosti vojáků.

V knize o bojové historii druhé pěší divize za druhé světové války⁶ se dočteme, že příslušníci divize měli čas i na osobní zábavu a ne jen pouze na výcvik: *„Ale život se netočil pouze kolem tréninku. Byly zde organizovány taneční zábavy pro americké hochy, kteří vyučovali přítomné Iry tanec jitterbug a rádi se zúčastňovali irských národních tanců. Američtí pěšáci byli ohromeni podívanou na místní muže, kteří byli oděni ve fracích s bílými motýlky. Pak zde byly veselé irské hospody a obchody s Fish & Chips; bylo zde mnoho irských rodin, které toužily pozvat americké vojáky do svých příbytků; bylo zde také mnoho pohledných dívek, se kterými mohli vojáci tancovat a s mnohými z nich navázali blízké vztahy.“*⁷

V dubnu roku 1944 došlo na přesun ze severního Irska do jižního Walesu. Druhá pěší divize se znovu přesunula do přístavu Belfast, odkud se krátce na to přeplavila na jih Velké Británie (jižní Wales). Přesun do jižního Walesu byl posledním manévrem divize před cestou do nacisty okupované Evropy. Velitelství divize bylo umístěno v Tenby, slavném velšském přímořském letovisku, kde se nacházela řada hotelů z dob viktoriánské Anglie a zajímavostí je, že velitelství dělostřeleckého odřadu divize bylo umístěno na hradě svatého Donata, ve stejnojmenném městečku.

⁵ MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. Výstava 337: *Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic*. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

⁶ ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946.

⁷ Tamtéž, s. 20.

Program příslušníků 2. pěší divize během pobytu ve Walesu se příliš nelišil od toho v severním Irsku. Nicméně divize prodělala v závěru svého pobytu ve Walesu kurz zaměřený na ochranu materiálu a vozidel proti vodě. Krátce poté byla druhá pěší divize vybrána, aby se zúčastnila nadcházející invaze do Evropy a byla zařazena do tzv. V Corps. Tomuto celku velel generál major Leonard T. Gerow a byly sem přiřazeny také první a dvacátá devátá pěší divize, které měly provést primární útok na vylodovací pláže. Druhá pěší divize dostala za úkol podpořit tyto jednotky na pevnině a postupovat dál. Během posledních květnových dnů roku 1944 byla za přísně tajných podmínek divize přesunuta do oblasti přístavu v Bristolu. S blížícím se dnem invaze, se divize na začátku června nalodila a vyčkávala na rozkazy týkající se zahájení operace. Invaze započala dne 6. června roku 1944 a do historie se zapsala jako „D-day“.

2.3. Den D+1 a Francie

Během dne D zůstala většina příslušníků divize v záloze a čekala na lodích u pobřeží Normandie. Přesto bylo více než 150 vybraných příslušníků 2. pěší divize přiděleno ke Speciálnímu ženijnímu oddílu, aby se vylodili na pláži Omaha s cílem zneškodnit protipěchotní překážky a umožnit tak průchod ostatním divizím, které byly v první vlně vylodění. Již během dne D zahynulo 13 mužů druhé pěší divize, kteří byli součástí výše zmíněného ženijního oddílu. Druhý den– 7. června 1944– se hlavní síly druhé pěší divize vylodily v odpoledních hodinách⁸ a ihned zahájily postup dál do vnitrozemí. První osvobozenou obcí se stalo město Trévières. Po osvobození Trévières následovaly více než měsíc trvající tvrdé boje o klíčovou kótu 192 u obce Saint-Lô, bráněnou elitními německými výsadkáři (9. Fallschirmjäger pluk. 3. divize Fallschirmjäger)⁹. Němci, kteří zde zastávali roli „obránce“ měli velkou výhodu z hlediska terénu. Celá oblast je totiž velice členitá a dodnes se zde nachází velký počet živých plotů (charakteristické pro oblast Normandie), které postupující druhé pěší divizi ztěžovaly přehled o celém bojišti. Po průlomu nepřátelské linie a obsazení kóty 192 začala 11. července divize postupovat dále na jih, kde osvobodila například města Vire a Tinchebray.

⁸ FOUĐ, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 8.

⁹ LAURENCEAU, Marc. Cloville & Hill 192 (Manche) The cities of Normandy during the 1944 battles. In: *D-Day Overlord, D-Day and Battle of Normandy Encyclopedia*. [online]. 2023 [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://www.d-day-overlord.com/en/battle-of-normandy/cities/cloville>.

V polovině srpna roku 1944 byla divize přesunuta do Bretaně, kde obléhala strategické přístavní město Brest. Město se podařilo dobýt až 19. září 1944, kdy německé jednotky (2. divize Fallschirmjäger, 266. pěší divize a 343. pěší divize)¹⁰ kapitulovaly. Druhá pěší divize zde zajala přes 11000 německých vojáků¹¹. Bojem o přístavní město Brest skončily bojové operace druhé pěší divize na francouzském území. Během prvních čtyř měsíců evropské kampaně (od června do září 1944) zemřelo více než 2 261 příslušníků 2. pěší divize.¹²

2.4. Belgie

Po skončení bojů ve Francii se divize přesunula o více než 950 kilometrů na sever, konkrétně na belgicko-německou hranici, kde od října 1944 po dobu dvou měsíců střežila oblast Siegfriedovy linie poblíž belgického města St. Vith. Šestnáctého prosince zahájila německá armáda ofenzívu v Ardenách. Mezitím druhá pěší divize útočila bez vědomí hrozícího obklíčení na přehradě řeky Rour. Americké velení si uvědomilo vážnost situace se zpožděním. Přesto se však podařilo vyčerpané útočící divizi stáhnout zpět a během rychlé doby včas vybudovat provizorní obrannou linii u belgických obcí Wirtzfeld a Krinkelt-Rocherath, kde se záhy odehrály pro druhou pěší divizi rozhodující boje. Příslušníci 2. a 99. pěší divize dokázali zastavit postup elitních německých jednotek (včetně 12. tankové divize SS „Hitlerjugend“) a to vše za svízelného nedostatku zásob a munice. Nejen, že ušetřili nepříteli nemalé ztráty, ale dokonce překazily německému velení možnost přímého postupu na hlavní cíl ofenzívy, přístav Antverpy.¹³

2.5. Německo

Po obranné operaci v Ardenách přešla 2. pěší divize v lednu roku 1945 do útoku. Cílem bylo získat území ztracené během předešlé bitvy. Postup útočících jednotek zpomalovalo počasí (zejména husté sněhové vánice, které zakrývaly minová pole). Přesto

¹⁰ RICKARD, John. Siege of Brest, 6 August-18 September 1944. In: *Historyofwar.org* [online]. 21.9.2020. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: http://www.historyofwar.org/articles/siege_brest_1944.html.

¹¹ ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946. S. 71.

¹² MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. *Výstava 337: Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic*. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

¹³ Tamtéž.

se podařilo „druhé pěší“ prolomit německou obranu. Po dvou měsících bojů (počátkem března) dosáhla řeky Rýn. Potom, co řeku překročila (21. března 1945), dokázala s podporou 9. obrněné divize postupovat až o 50 kilometrů denně. Během postupu napříč Německem příslušníci divize odhalovali hrůzy nacistického režimu. Jedním z nich bylo středisko eutanázie v Hadamaru. To, co zde muži druhé pěší divize našli, nebylo podobné ničemu, s čím se během bojů s německou armádou v Německu setkali. Ve středisku byli zabíjeni lidé s postižením. Nejednalo se však o místo s ostnatými dráty a strážnými věžemi, jako tomu bylo u koncentračních táborů, které byly později americkou armádou osvobozeny. Na středisko byli příslušníci divize upozorněni místními a 29. března se jim podařilo osvobodit 550 osob.¹⁴ Po dobytí klíčové průmyslové oblasti Merseburg-Leuna a města Lipsko se divize na konci dubna přesunula k řece Mulde (přítok Labe). Zde byl očekáván kontakt s postupující Sovětskou armádou. Ten se však nakonec podařilo jako první navázat 69. pěší divizi, jen o několik kilometrů severněji u města Torgau.¹⁵

2.6. Československo

Tato kapitola bude poněkud delší oproti předchozím, jelikož se přímo dotýká vazeb divize na naše území. Je třeba její postup naším územím popsat, aby byly vazby v dalších kapitolách jasně patrné. Pro lepší přehlednost, je kapitola rozdělena na podkapitoly.

Na začátku května 1945 byla 2. pěší divize převelena ke 3. americké armádě, které velel slavný generál George S. Patton. Následoval více jak 320 kilometrů dlouhý motorizovaný přesun na jih až k předválečným hranicím Československa. Na některých místech se ještě nacházel sníh a počasí bylo nepříznivé. Přesun do vnitrozemí, v oblasti západních Čech, započal 5. května 1945. Divize se přesouvala víceméně po pozemních komunikacích, jelikož odpor ze strany Němců byl malý. Během postupu se „druhé pěší“ vzdalo mnoho německých jednotek, které utíkaly před sovětským zajetím.¹⁶

¹⁴ DAWSEY, Jason. American Soldiers Uncover Medical Mass Murder at Hadamar. In: NationalWW2Museum.org [online]. 29.3.2022. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/american-soldiers-uncover-medical-mass-murder-hadamar>

¹⁵ MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. Výstava 337: Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

¹⁶ ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946. S. 149.

V knize, která mapuje historii divize během druhé světové války¹⁷ se uvádí, že jednotky, které kladly odpor dál, byly často poskládané z různých malých, bojem vyčerpaných skupin Wehrmachtu. Tyto jednotky byly na severu řízeny nějakým způsobem velením 403. a 413 mobilizační divize. Druhá panzer divize velela jednotkám v centrální oblasti a 11. panzer divize měla na starosti jih.¹⁸

2.6.1. Postup 9. pěšího pluku

Dne 4. května 1945 překročil 9. pěší pluk 2. pěší divize východní hranici Německa a vstoupil tak na naše území. Převzal operační prostor po 90. pěší divizi. Ještě předtím se však 9. pluku vzdala jedna celá německá divize. Roty C a D obsadily pozice na Svaté Kateřině, rota I se usadila ve Všerubech v okolí Domažlic. Velitelství pluku se téhož dne nacházelo v Neukirchenu.¹⁹

O den později postupoval 9. pluk severovýchodním směrem k městu Plzeň. Prvnímu praporu se podařilo obsadit Pocínovice na Domažlicku, 2. prapor obsadil Nýrsko na Klatovsku a 3. prapor postoupil do obce Kout na Šumavě (Domažlicko). Část roty K také postoupila do Kdyně. Zejména zde obyvatelé obce bouřlivě přivítali své osvoboditele. Z dostupných zdrojů víme, že jásající dav vojáky přímo pohltil. Příslušníkům „devítky“ byly rozdávány koláče, víno, pivo a květiny. Jásající obyvatelé lemovali cestu, kudy projížděla kolona vozidel 9. pěšího pluku.

Dne 6. května se přesunulo velitelství 9. pěšího pluku do Kdyně. Ještě toho dne pak pokračoval postup směrem na obec Přeštice. V Přešticích čekalo na Američany stejné vítání a jásot jako ve Kdyni. V této obci se také téhož dne ubytovalo velitelství pluku. První prapor se mezitím usadil v obci Horšice, 2. prapor pokračoval do obce Měčín a 3. prapor toho dne skončil ve Vodokrtech.²⁰

Sedmého května 1945 se pluk vydal směr Starý Plzenec (první muži 2. pěší divize se zde objevili již den předtím). Město Plzeň bylo v té době již jeden den svobodné. Pluk postupoval velmi rychle, protože nepřítel již nekladl žádný odpor. Krátce po příjezdu 9. pěšího do Starého Plzence přišel rozkaz, že se veškeré ofenzivní operace s okamžitou

¹⁷ ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946. S. 149.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ FOUUD, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 16.

²⁰ Tamtéž.

platností zastavují. Téhož rána (konkrétně v 02:41) přistoupilo Německo na bezpodmínečnou kapitulaci. Odpoledne se na náměstí konala oslava vítězství. Ve stejný den postoupil 1. prapor do obce Štáhlavy. Druhý prapor se přesunul do Chválenic a 3. prapor skončil v Tymákově. O osvobození obce Štáhlavy se dozvídáme ze zdejší kroniky: „Je 7. květen 1945, 6 hodin ráno. Obcí projíždějí 2 obrněné americké vozy. Jen projíždějí, ale nezdržují se. O 11. hodině dopolední přijíždí směrem od Starého Plzeň ulicí Komenského na náves motorizovaná americká armáda. Jásot obyvatelstva vítá americkou armádu- osvoboditelku. Silní mladí muži sedící na obřích tancích, jiní na rychlých amerických vozidlech- typických to amerických autech. Některé vozy jsou obsazeny černochy. Hned na návsi hostí Štáhlavští americké vojsko a připijí si s ním „na zdraví“, Vojáci jsou veselí- líbí se jim, že přišli v místa, kde nejsou vítáni jako nepřátelé, nýbrž jako osvoboditelé. Předseda rev. nár. výboru vykonává potom oficiální přivítání velitele amerického pluku podplukovníka Jos. Ptaka, Američana to českého původu.“²¹ Lloyd Josef Ptak nebyl jediný sloužícím Čechoameričanem v 9. pěším pluku. Dalšími byli například Jiří Prášek z Texasu, Fred Vinkler nebo A. Mikulenka, kteří se taktéž zúčastnili osvobození obce.²² Muži tmavé pleti, o kterých kronikář píše, byli součástí tzv. čety X což byla v té době „experimentální“ jednotka. Ke konci války začala americká armáda začleňovat i muže jiné rasy. V té době byla rasová segregace (a to nejen v americké armádě) stále velmi patrná.

Dalšího dne se část „devítky“ přesunula směrem k Rokycanům. Dne 9. května se zde usídlilo velitelství pluku. Válka již byla toho času minulostí, nicméně 9. pěší pluk měl před sebou ještě mnoho úkolů. Bylo třeba vybudovat např. zajatecké tábory. První vznikl u Ejpovic, druhý v Blovicích a třetí ve městě Klatovy. Dále devátý pěší vybudoval centra pro civilní uprchlíky v Rokycanech. Pluk musel dále oddělit ty muže a ženy, kteří sloužili v německé armádě, od příslušníků SS (ti byli posíláni do tábora v Klatovech). Takto probíhaly první poválečné dny z pohledu příslušníků 9. pěšího pluku.

2.6.2. Postup 23. a 38. pěšího pluku

Dne 5. května vstoupil 38. pěší pluk do města Domažlice. Setkal se zde s 741. tankovým praporem, který přijel směrem od Havlovic. V Domažlicích– podobně jako v

²¹ Státní okresní archiv Plzeň-jih. Značka fondu MNV Štáhlavy, číslo fondu 531. Inv. č. 73. Kronika obce Štáhlavy 1922-1955.

²² FOUDEK, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 17.

ostatních českých obcích– přivítal Američany jásot obyvatel oslavujících osvobození města. S Domažlicemi je spjat osud dalšího Čechoameričana, Matta Konopa, kterému je věnována část nadcházející kapitoly. Téhož dne dorazil 38. pěší pluk také do Klatov. Další den se „indiáni“, jak se jim začalo říkat, vypravili do Dobřan a dalších přilehlých vesnic. Do Dobřan dorazili kolem 13:00. Příslušníci 38. pluku zde zajali více jak 5000 německých vojáků, a to bez jakéhokoliv odporu.²³

Dvacátý třetí pěší pluk se počátkem května přesunul z německého Eslarnu na pozice v blízkosti Mutěnána (Domažlicko). První prapor postoupil do obce Bělá nad Radbuzou. Zde bylo také vybudováno velitelství pluku. Třetí prapor zajistil linii v oblasti Hostouň- Poběžovice. Dne 5. května se pluk přesunul do obce Stráž (poblíž Tachova). Dále postoupil do vesnic Borek, Sychrov, Bernartice a Dehetné. Pluk se zde setkal jen s lehkým odporem (palbou z ručních zbraní), která však měla za následek řadu zraněných, včetně vážných případů. Druhý prapor obsadil Olešnou, Strachovice, Bonětičky, Bonětice, Racov, Staré Sedlo a Darmyšl. Třetí prapor postoupil do městečka Hostouň, Štítary, Srby, Sedlec, Svinnou a Mednou. Téhož dne bylo velitelství pluku zřízeno v obci Miřkov. Další den pluk obsadil Prostiboř, Kladruby, Horní a dolní Sekyřany a Úherce. Dále pak osvobodil obec Nýřany, Křakov, Hradišťan, Stod, Hradce a zastavil se až v Líních. Dvacátý třetí pěší pluk se setkal během postupu na našem území s výraznějším odporem než jiné jednotky 2. pěší divize. Během jednotlivých přestřelků a bojů byli 5. května zabiti dva příslušníci 23. pěšího pluku a řada dalších mužů byla zraněna, z toho někteří vážně. Ve Zbůchu se podařilo příslušníkům 23. pěšího pluku osvobodit sovětské zajatce, kteří zde pracovali v kamenouhelných dolech. Dne 6. května se pluku vzdalo 2000 německých vojáků v obci Chotěšov. Postupu k obci Chotěšov však předcházel střet, během kterého zahynul voják Francis N. White. Jemu bude věnována část nadcházející kapitoly. Sedmého května byl zahájen přesun směr Plzeň, Křimice a Vejprnice.²⁴

2.6.3. Pobyt v Plzni

Druhá pěší divize vstoupila do Plzně 7. května 1945.²⁵ Po nelehkých bojích v Německu a nepřátelství tamního obyvatelstva je vřelé přijetí Čechů zcela zaskočilo. Ocitli

²³ FOUDEK, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 19.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946. S. 150.

se totiž v roli osvoboditelů nejdéle okupovaného národa. Šestnáctá obrněná byla následně z města odvelena a Plzeň se tak stala hlavním sídlem 2. pěší divize. Příslušníci divize zde byli často ubytováni u samotných Plzeňanů. Každý chtěl mít doma amerického vojáka.²⁶ Krátce po osvobození Plzně se „druhá pěší“ zapojila do obnovovacích a záchranných prací. Američtí vojáci poskytovali místním například zdravotnickou péči. Dále pomáhali s repatrianty, zajišťovali a internovali válečné zajatce.

Během léta se vztahy mezi americkými vojáky a místními prohlubovaly. Druhá pěší divize připravila několik přehlídek, koncertů, hudebních zábav (například na Náměstí Republiky, kde během několika koncertů hrála pro veřejnost divizní kapela) a sportovních utkání.²⁷ „Indiáni“ se například utkali s klubem SK Viktoria Plzeň dne 24. května 1945. Zápas se odehrál na stadionu v Luční ulici a zúčastnilo se jej bezmála 10000 diváků. Utkání bylo ukončeno kvůli nepřízní počasí za stavu 11:1 pro plzeňskou Viktorii.²⁸

Po odjezdu 2. pěší divize v červnu 1945 pokračoval kontakt mezi Čechoslováky a Američany ve formě dopisů. Mnoho rodin si uchovalo suvenýry v podobě fotografií či americké výstroje. Jako výraz díků vznikaly pamětní desky či základní kameny pomníků. Kontakt mezi Američany a Čechoslováky však netrval dlouho. Po únoru 1948 se vlivem nastupující komunistické strany vztahy až na některé malé výjimky přerušily.

2.6.4. Plzeň tiskne pro „dvojku“

Za zmínku stojí, že během svého pobytu v Plzni druhá pěší divize využívala místní tiskářskou společnost Planografia a tiskárnu družstva Všetisk. Nechala si zde tisknout tzv. booklety jednotlivých jednotek, které byly součástí druhé pěší divize. Doposud jsou známy tři jednotky, které využívaly plzeňských tiskáren.

Třicátý osmý pěší pluk spolu s dvacátým třetím využívaly tiskářskou společnost Planografia. Tato tiskárna byla založena Jakubem Světlíkem a profesorem Wildem v roce 1921 (sídlila na Rychtářce). Po smrti Wilda byla tiskárna přetransformována na komanditní společnost a tiskárna se přesunula do Resslovy ulice. K největším zákazníkům tiskárny

²⁶ FOUĐ, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 21.

²⁷ FOUĐ, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 21.

²⁸ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Novinový článek o utkání.

patřily plzeňské pivovary, které si zde nechávaly vyrábět etikety na lahve.²⁹ Třicátý osmý pěší pluk si zde nechal v červnu roku 1945 tisknout 40 stránkový booklet, který obsahoval krátkou historii evropské kampaně z pohledu tohoto pluku. Dále bychom zde našli text věnovaný původu znaku pluku. Také detailní schéma dalšího členění pluku na menší útvary a seznam všech velitelů z 38. pěšího pluku.³⁰

Dvacátý třetí pěší pluk si taktéž nechal tisknout svůj booklet u tiskařské společnosti Planografia a najdeme v něm velice podobné informace jako v případě bookletu 38. pěšího pluku. Booklet má 36 stran s krátkou historií evropského tažení. Dále je zde zpráva od plukovníka Jay B. Lovlesse (velitele 23. pěšího pluku) a navíc je zde i kapitola o znaku druhé pěší divize a příslušnících, kteří byli vyznamenáni. Na konci nalezneme opět seznam všech velitelů 23. pěšího pluku.³¹

Co se tiskárny družstva Všetisk týče, zde si nechal tisknout svůj booklet zřejmě pouze 2. průzkumný oddíl druhé pěší divize.³² Tiskařské družstvo Všetisk se původně jmenovalo Lidové tiskařské a bylo založeno ještě před 1918 (jako první tisklo například díla Jiřího Wolker). Mezi lety 1927 a 1929 se poprvé objevilo propojení tohoto tiskařství a Spojených států. Tiskly se zde totiž například i kalendáře československých spolků ve Spojených státech (družstvo přijímalo i běžné tiskové objednávky např. od Československých státních dráh).³³ Druhý průzkumný oddíl si u Všetisku nechal vyrábět 199 stránkový booklet s názvem *Battle History of the Second Reconnaissance Troop, Second Infantry Division during World War II*. Obsahuje víceméně pouze historii 2. průzkumného oddílu a byl sepsán 1st Sgt. D. Cafferym v roce 1945. Evropská kampaň je zde rozepsána po jednotlivých dnech s přesnou datací. Na závěr najdeme dvoustránkový slovník pojmů a zkratek, které se v bookletu nacházejí.

Bohužel, z dostupných zdrojů není jasné, kolik bylo během pobytu 2. pěší divize v Plzni vyrobeno výtisků. Nicméně fakt, že druhá pěší divize využívala plzeňské tiskárny poukazuje opět na to, že byla divizí, která na našem území spolupracovala s obyvateli Československa, navazovala s nimi úzké vztahy a ráda využívala možností, které jí byly ze

²⁹ HUSOVÁ, Kateřina. *Plzeňské tiskárny v moderních dějinách*. Plzeň, 2014. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Lukáš NOVOTNÝ. S. 35.

³⁰ ETHEL, Edward. *The Thirty Eight United States Infantry*. CALDWELL, Paul. Plzeň: Planografia Plzeň, 1945.

³¹ *The Twenty Third United States Infantry 1812-1945*. Plzeň: Planografia Plzeň, 1945.

³² CAFFERY, D. *Battle History of the Second Reconnaissance Troop, Second Infantry Division during World War II*. Plzeň: Všetisk, 1945.

³³ HUSOVÁ, Kateřina. *Plzeňské tiskárny v moderních dějinách*. Plzeň, 2014. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Lukáš NOVOTNÝ. S. 31-32.

strany Čechoslováků nabízeny. Nejednalo se tedy o složku americké armády, která by „pouze“ přišla na naše území, zde provedla bojové operace a zase se stáhla zpět do vlasti. Příslušníci „druhé pěší“ zanechali v Československu silný odkaz a vazby, které jsou na našem území patrné dodnes.

3. Poválečné vztahy

Po skončení druhé světové války byly vztahy mezi Čechoslováky a Američany udržovány v podobě dopisů. Tento stav však netrval dlouho. V únoru roku 1948 začala být americká minulost, která byla vepsána do jihozápadních Čech, pokřívována. Pamětní desky byly ničeny, nebo musely být tajně uschovány. Komunistický režim líčil Američany jako štváče či vrahy, navzdory obecnému povědomí. V některých případech připisoval úspěchy Američanů sovětské armádě. Korespondenci, kterou Čechoslováci dál posílali za oceán svým přátelům, cenzuroval a vzpomínkové akce zakazoval. Pražské jaro v 60. letech oslavy a odstraněné desky navrátilo do veřejného prostoru, avšak normalizace po roce 1968 všechny připomínky znovu potlačila.³⁴

Některým americkým veteránům se však přesto podařilo vrátit zpět do Československa. Jedním z nich byl i Čechoameričan a příslušník 2. pěší divize Matt Konop, který k nám zavítal během 70. let dokonce dvakrát.

Až po roce 1989 se začaly obnovovat přerušené vztahy. Podíl americké armády na osvobození naší vlasti se začal opět svobodně připomínat.³⁵ V roce 1990 byly uspořádány první Slavnosti svobody v Plzni, kterých se zúčastnili i někteří američtí veteráni, bývalí příslušníci druhé pěší divize. Slavnosti svobody probíhají od 90. let každý rok (dodnes) a během jednotlivých ročníků k nám zavítali například tito příslušníci 2. pěší divize: Earl Ingram, Glynn G. Raby, Herman Geist, James Duncan, John Pershing Wakefield, Robert Gilbert, Samuel R. Hodges a další.³⁶

³⁴ MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. Výstava 337: *Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic*. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ Město Plzeň. Veteráni. In: *Slavnostisvobody.cz* [online]. Plzeň: 2020. [cit. 23.6.2023]. Dostupné z: <https://www.slavnostisvobody.cz/veterani/>.

4. Mýty a fakta

Po odchodu divize z našeho území, se obyvatelé Československa pokoušeli udržet kontakt s americkými vojáky. Krátce po jejich odchodu se však objevily falešné zprávy, které měly za cíl tyto kontakty zpřetrhat nebo dehonestovat americkou stranu. O těchto falešných zprávách pojednávají následující dvě kapitoly.

4.1. Potopená loď

V roce 2018 publikoval badatel Tomáš Hataj na webu Plzeň 1945 článek s názvem Dobře mířená lež. V tomto článku se zabýval jedním z příběhů, které se dodnes v oblasti západních Čech vypráví a pojí se s 2. pěší divizí. Sám autor práce se s tímto příběhem několikrát setkal během vyprávění svých prarodičů.

Pamětníci často vypráví o amerických vojácích, které u sebe po válce ubytovávali. V příběhů dále zaznívá, že během toho, co se Američané vraceli zpět do Spojených států, jejich loď najela na minu a všichni zahynuli.³⁷

Tyto příběhy byly (a v některých případech stále jsou) vyprávěny z úst mnoha pamětníků. Občas byly zaměňovány Spojené státy za cestu na Japonsko, nicméně tragický závěr, že všichni Američané při této tragédii zahynuli, se objevil vždy.³⁸

Většina pamětníků se shoduje na faktu, že mezi zahynulými vojáky měli být právě příslušníci 2. pěší divize. Tuto divizi si zapamatovali zejména díky nášivce indiána, kterou nosil každý příslušník 2. pěší divize na rameni.

Během svého bádání Tomáš Hataj zjistil, že tento příběh naprosto totožně vypráví i pamětníci, kteří u sebe neměli ubytované příslušníky 2. pěší divize, nýbrž příslušníky dalších divizí, kteří se podíleli na osvobození západních Čech. Rázem se tedy oběťmi nestali pouze příslušníci druhé pěší, ale také například příslušníci 16. obrněné divize, či 97. pěší divize. *„Mýtus o potopené lodi se stal fenoménem a v utonulých vojácích mnozí viděli právě ty Američany, kteří u nich pobývali. Kvůli dopisům adresovaným do Spojených států, které se vracely nedoručeny, či těm, jež do Čech nikdy nedorazily, vlastně ani nebylo tak těžké přisoudit tragický osud mužů, které lidé osobně znali. Domnělých obětí ale bylo*

³⁷ HATAJ, Tomáš. Dobře mířená lež. In: *Plzeň 1945* [online]. 26.5.2018. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://plzen1945.cz/?p=1752>.

³⁸ Tamtéž.

najednou tolik, až se mohlo zdát, že se ze západních Čech žádný americký voják domů nevrátil.”³⁹

Díky podpisům samotných americký vojáků v denících a na fotografiích mohl Hataj s bádáním začít. Ihned v prvopočátku však badatel zjistil, že pátrání po ztroskotané lodi nebude vůbec jednoduché. Velice rychle vyšlo najevo, že o této tragédii neexistuje jediný důkaz. Například v databázi, která shromažďovala informace o spojeneckých transportních lodích z období druhé světové války, mezi které musela daná ztroskotaná loď patřit, se nenachází jediná zmínka o podobné nešťastné události. Tato databáze, mimo jiné, shromažďuje výpovědi osob, které se na transportních lodích plavily a můžeme zde najít i podstatné informace o transportu 2. pěší divize zpět do Spojených států.⁴⁰

Podle informací v databázi, se 2. pěší divize plavila do států celkem na třech lodích. Všechny vypluly z francouzského přístavu Le Havre. První z nich byla USS Monticello, která vyplula 12. července 1945. Do Spojených států dorazila 20. července 1945, konkrétně do přístavu v New Yorku. Druhým plavidlem byla loď nesoucí název General W. P. Richardson, která též vyplula 12. července 1945, nicméně dorazila do přístavu v Bostonu, a to dne 19. července 1945. Třetí lodí byla Marine Panther, která vyrazila 13. července a do New Yorku připlula 20. července 1945.

V záznamech⁴¹ není zmínky o tom, že by jakákoliv ze tří lodí měla technické potíže, či se potýkala s jinými nepříjemnostmi, natož aby během plavby ztroskotala.

Z výše uvedených informací tedy vyplývá, že všichni příslušníci 2. pěší divize, kteří se do Spojených států plavili na lodi, dorazili v pořádku domů. Je tedy jasné, že fáma o potopené lodi 2. pěší divize je skutečně nepravdivá.

Dalším přímým důkazem toho, že minimálně loď USS Monticello doplula do Spojených států, je záznam z osobního nevydaného deníku Richarda E. Schwaba (rota I, 38. pěší pluk, 2. pěší divize), který si zapsal následující: „*Na konci války jsme s divizí skončili v Plzni, v Československu. Domů jsme se vypravili na lodi Monticello, která vyplula z Le Havre ve Francii 13. června roku 1945 a připlula do New Yorku 20. června*

³⁹ HATAJ, Tomáš. Dobře mířená lež. In: *Plzeň 1945* [online]. 26.5.2018. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://plzen1945.cz/?p=1752>.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ *World War 2 Troop Ships* [online]. 2007 [cit. 20. 5. 2023]. Dostupné z: <http://ww2troopships.com/crossings/1945b.htm>.

1945.”⁴² Zajímavostí je, že Schwab zde píše o vyplutí lodi až 13. července 1945. Přitom USS Monticello vyplula již 12. července 1945. Richard Schwab si zřejmě špatně zapamatoval přesné datum. Sám v deníku píše, že z nějakého důvodu přestal psát již 2. března 1945: „Z nějakého, mně neznámého, důvodu jsem přestal vést deník 2. března 1945. Do konce války zbývalo ještě mnoho času.”⁴³ To, že Schwab uvedl špatné datum vyplutí zřejmě zapříčinil fakt, že informace o návratu do vlasti psal zpětně. Jeho přítomnost na lodi však potvrzuje seznam příslušníků roty I, 38. pěšího pluku, 2. pěší divize. Schwab je zde uveden s přiděleným pasažérským číslem 133.⁴⁴

Tomáš Hataj se údajně zaměřil i na další divize, které se na našem území nacházely. Bohužel kvůli neúplnosti záznamů bylo nutné hledat i v brožurách, hlášeních, výpovědích a jiných dokumentech daných divizí. V žádném z těchto dokumentů však nebyla zmínka o havárii transportního plavidla nebo potížích, se kterými by se musely jednotlivé lodě potýkat.

Autor článku si, mimo jiné, také pokládá otázku, zdali k havárii nemohlo skutečně dojít, ale americká vláda se rozhodla toto neštěstí utajit. Tento argument však záhy sám vyvrací: „Pokud se vrátím k transportním lodím, které přepravovaly 2. pěší divizi, dostaneme další důležitý poznatek pro naše pátrání. USS Monticello, USS General W. P. Richardson a SS Marine Panther se liší kapacitou osob, které jsou schopny přepravit. Ale i přesto se bavíme o oficiálních číslech v rozmezí od 4.000 do 10.000 pasažérů na jednu transportní loď. V dějinách námořní dopravy jsme byli již mnohokrát svědky toho, jak na sebe dokázalo lodní neštěstí strhnout veškerou pozornost tehdejší společnosti. Chápu, že by mi mnozí mohli argumentovat schopností vlády Spojených států zatajit pravdu zvláště po tom, co se stalo během cvičení Tiger v dubnu 1944. Je třeba si ale uvědomit, že v létě 1945 byly některé skutečnosti odlišné. Kdyby opravdu došlo k potopení transportní lodi a vláda Spojených Států by se snažila tento fakt zamést pod koberec, je velice nepravděpodobné, že by se to u ztráty stovek či snad tisíce lidských životů, a to již dávno po ukončení války v Evropě, dalo vůbec před veřejností skrýt. Mnozí vojáci totiž mezitím stihli ze sběrných táborů ve Francii poslat rodinám dopisy, ve kterých je informovali o svém návratu domů.

⁴² Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Nevydaný osobní deník Richarda E. Schwaba z 1. roty 38. pěšího pluku, 2. pěší divize.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Seznam pasažérů roty I, 38. pěšího pluku, 2. pěší divize ze dne 12. července 1945. Z pozůstalosti rodiny Castillo.

Přestože jsou lodní tragédie obecně velmi sledované a můžete se tak o nich dočíst z různých zdrojů, v našem případě mi stále chyběly jakékoliv důkazy, že by tento mýtus mohl být skutečně založen na pravdě. Nezbyvalo mi nic jiného, než se obrátit na samotné veterány 2. světové války, kteří se na těchto lodích před 73 lety plavili zpátky domů. Právě oni jsou schopni nám poskytnout velmi detailní obraz toho, jak probíhala jejich plavba v létě 1945.⁴⁵

Americký válečný veterán Sgt. Glynn G. Raby (9. pěší pluk, 2. pěší divize) v rozhovoru pro článek badatele Tomáše Hataje o fámě týkající se potopené lodi řekl: „*Na lodích nás plulo většinou 8 až 10 tisíc. Naše divize se plavila na 3 lodích. Kdyby se některá z nich potopila, hned by se o této tragédii vědělo. Nikdy jsem neslyšel, že by se něco takového stalo.*“⁴⁶

Zajímavostí je, že se o rozšíření falešné zprávy do určité míry postaral údajně i plzeňský rozhlas. Paní Jarmila Bauerová ze Stříbra uvedla v článku s názvem *Zamilovala jsem se do černého prince* pro Plzeňský deník v roce 2005, následující: „*Tehdy plzeňský rozhlas oznamoval, že loď s americkými vojáky, kteří byli v Plzni, najela na minu a všichni zahynuli. Na vlastní uši jsem slyšela jméno William Richardson. Všichni jsme plakali.*“⁴⁷

Podle výpovědi paní Jarmily Bauerové lze usoudit, že zpráva o potopené lodi a vojácích, kteří na ní zahynuli, pocházela z důvěryhodného zdroje. Všechny indicie ale nasvědčují tomu, že byla vypuštěna záměrně a to z prostého důvodu. Podle Ivana Rollingera, kurátora a spoluzakladatele muzea *Patton Memorial Pilsen* byla tato lež vypuštěna za cílem zcela zpřetrhat vazby mezi občany Československa a americkými vojáky.⁴⁸

4.2. Jedinou obětí byl opilý řidič jeepu

Nepravdivá informace o potopené lodi s příslušníky druhé pěší divize však nebyla jedinou fámou, která se po konci druhé světové války v Československu objevila. Z neznámého důvodu se zejména na plzeňsku objevilo tvrzení, že Američané, konkrétně druhá pěší divize, neměli během bojů na našem území jedinou lidskou ztrátu. Objevila se i

⁴⁵ HATAJ, Tomáš. Dobře mířená lež. In: *Plzeň 1945* [online]. 26.5.2018. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://plzen1945.cz/?p=1752>.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Speciální příloha Plzeňského deníku ke Slavnostem svobody roku 2005.

⁴⁸ HATAJ, Tomáš. Dobře mířená lež. In: *Plzeň 1945* [online]. 26.5.2018. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://plzen1945.cz/?p=1752>.

druhá verze této fámy, konkrétnější, podle které se jediným zahynulým vojákem na území Československa stal řidič jeepu v podnapilém stavu, nebo že obětí bylo dokonce více a jednalo se o opilé vojáky, kteří vypadli z nákladního vozu.

K rozšíření této fámy došlo zřejmě pouze ústní formou. Autorovi práce se nepodařilo nalézt zmínku o tom, že by v rozšíření tohoto příběhu hrál roli například rozhlas, či noviny. Lze se tak domnívat, že nepravdivé informace byly předávány pouze ústně.

Badatel David Foud vytvořil kompletní online databázi padlých vojáků americké armády a letectva na našem území.⁴⁹ Na těchto internetových stránkách je uvedeno mnoho divizí a jejich jednotek, včetně jmen a údajů k jejich padlým příslušníkům. V databázi je uvedena i druhá pěší divize. Konkrétně se zde objevují údaje k příslušníkům 9. pěšího pluku, 23. pěšího pluku, 38. pěšího pluku a 741. tankového praporu. U 9. pěšího pluku najdeme dvě jména (Pvt. William F. Snoots a Pfc. Seymour Kaplan), která jsou označena zkratkou DNB, což je zkratka pro slovní spojení Died Non-Battle. Toto označení je určeno padlým, kteří zemřeli například na základě nějaké nemoci, nehody, sebevraždy, nebo jakékoliv jiné příčiny mimo bojovou zónu. Jednoduše řečeno pro ty, kteří nezemřeli v boji. Další DNB nalezneme i u 23. pěšího pluku (1 příslušník), 38. pěšího pluku (3 příslušníci) a 741. tankového praporu (1 příslušník).

Dále jsou však uvedeni u 23. pěšího pluku ještě další tři jména, která nejsou označena zkratkou DNB, nýbrž zkratkou KIA. Tato zkratka znamená Killed in Action (zabit v akci/boji). Z databáze je tedy zřejmé, že druhá pěší divize ztratila během bojových operací na území Československa minimálně tři muže⁵⁰.

Prvním zabitým mužem byl Pfc. Walter H. Earley. Tento muž se narodil 10. července roku 1919 v Maine. Byl příslušníkem roty A, 23. pěšího pluku, 2. pěší divize. Zabit v boji byl dne 5. května 1945 u obce Vidice ve věku 26 let.

Druhým zabitým příslušníkem byl Pfc. Vernon F. Hurley, který byl příslušníkem roty F, 2. praporu, 23. pěšího pluku, 2. pěší divize. Narodil se 14. ledna 1923 ve Vernon County, Missouri. Zabit byl 5. května 1945 u obce Sychrov. Tohoto dne vyrazil 2. pluk do boje v 6:00, s cílem zajistit Stráž, Borek, Dehetnou, Bernartice a Sychrov. V Sychrově se

⁴⁹FOUD, David. *Monumenty neznámých* [online]. Plzeň: 2023 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <http://mnofu.com/seznam>.

⁵⁰ Tamtéž.

příslušníci 2. praporu setkali s lehkým odporem nepřítele. Oblast byla zajištěna v 9 hodin a 40 minut. Pfc. Vernon F. Hurley zemřel během tohoto boje na průstřel v oblasti hrudníku. Dne 5. května bylo zraněno dalších sedm mužů z 23. pěšího pluku. Smutným faktem je, že o několik dní později, dne 17. května 1945 umírá v Německu i mladší bratr Vernona, Pfc. Gerald O. Hurley. Ten sloužil u protiletadlové jednotky, konkrétně 573. protiletadlového praporu, baterie D. Potom, co rodiče Vernona a Hurleyho obdrželi zprávy o jejich úmrtí, požádali válečné oddělení o návrat svého nejstaršího syna, druhého bratra Vernona, Norvella C. Hurleye ze služby v Německu do Spojených států. Armáda prosbě vyhověla a Norvell Hurley se vrátil v pořádku domů. Zemřel v roce 1982. Tělo Vernona F. Hurley bylo nejdříve pohřbeno na americkém hřbitově 3. armády v Norimberku. Zde byl pohřben spolu s dalšími dvěma příslušníky 23. pěšího pluku, kteří zemřeli v Československu 5. a 6. května 1945. Tělo Vernona bylo dále převezeno do Francie, na hřbitov St. Avold. Nakonec byly jeho ostatky přepraveny do Spojených států, kde byl pohřben vedle svého bratra Geralda.⁵¹

Třetím zabitým příslušníkem 2. pěší divize byl Pfc. Francis N. White, který se narodil v roce 1924 ve státě Maine. Konkrétně byl příslušníkem roty E, 23. pěšího pluku, 2. pěší divize. Přesné místo incidentu není známo, nicméně událost se stala na trase postupu Prostiboř- Kladruby- Nýřany. Zabit v boji byl dne 6. května 1945 ve věku 21 let. Dobové armádní dokumenty uvádí, že utrpěl smrtelná zranění hlavy způsobená projektilem pravděpodobně z ruční zbraně. Francis White byl raněn již dříve a to dne 9. září během tvrdých bojů o přístav Brest ve Francii. Utrpěl zde zranění třísla a ramene, která zapříčinil výbuch nepřátelského granátu. V nemocnici strávil 172 dní a během léčby prodělal dokonce akutní zánět mandlí. K rotě E se opět dostal až v únoru roku 1945.⁵²

Z výše uvedených informací jasně vyplývá, že druhá pěší divize ztratila během bojových operací na našem území tři muže. Nemluvě o ostatních divizích, které se na našem území počátkem května roku 1945 vyskytovaly a podnikaly bojové operace proti jednotkám nacistického Německa. Jednalo se například o slavnou 1. pěší divizi, 5. pěší divizi, 26. pěší divizi, 90. pěší divizi nebo 97. pěší divizi, která utrpěla těžké ztráty během bojů o Cheb. Někteří čtenáři této práce by mohli namítat proč zde není zmíněna i slavná 16. obrněná divize, která se ve velké míře také podílela na osvobození západních Čech.

⁵¹FOUD, David. *Monumenty neznámých* [online]. Plzeň: 2023 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <http://mnofu.com/seznam>.

⁵²Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Dokumenty Francise E. Whita.

Je to z toho důvodu, že „šestnáctka“ neztratila v Československu žádného příslušníka přímo během boje, nicméně jinak tomu je v případě padlého Pfc. Roberta L. Iflanda, který zemřel na následky těžkého zranění utrpěného v boji u obce Bdeněves. 16. obrněná divize tak ztratila celkově 8 příslušníků (7 DNB a 1 DOW- died of wounds), ale žádný z nich nebyl označen jako KIA. Z údajů na webu *Monumenty neznámých* vyplývá, že během pozemních operací na území Československa padlo přes 120 amerických vojáků (počet nezahrnuje padlé letce, kteří zahynuli během letecké války nad Československem. Pokud bychom započítali i je, počet by přesáhl 470 vojáků a letců) a nejméně dalších 400 bylo zraněno.⁵³

Stejně jako fáma z předešlé kapitoly o ztroskotané lodi, i tato přežívá mezi občany dodnes. Sám autor práce se s tímto příběhem setkává každý rok zejména během Slavností svobody, které každý rok probíhají na začátku května v Plzni. V nemalém zastoupení tento příběh prezentují i lidé, kteří nepochází ze západních Čech. Jedná se tedy o jakousi „povídáčku“, která se neznámým způsobem rozšířila nejen mezi občany západních Čech. Zůstává stále otázkou jak se tato fáma rozšířila. Dalším otazníkem také je, proč nebo za jakým účelem tato, do jisté míry dehonestující a urážlivá, lež vznikla. Na základě formy a znění se lze pouze domnívat, že se strůjce či strůjci snažili odvrátit pozornost od oběti, kterou padlí Američané v Československu přinesli a zakrýt úlohu americké armády při osvobození naší vlasti.

Na základě výše zmíněných informací se tak podařilo vyvrátit obě dvě fámy, které se o 2. pěší divizi dodnes objevují mezi českými občany. Autor doufá, že tato práce a konkrétně kapitola věnována oběma fámám pomůže k rozšíření pravdy o obou zmiňovaných tématech a alespoň částečně eliminuje další šíření obou lží.

⁵³FOUD, David. *Monumenty neznámých* [online]. Plzeň: 2023 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <http://mnofu.com/seznam>.

5. Čechoameričané u 2. pěší divize

Protože se tato práce věnuje vazbám druhé pěší divize na Československo, je třeba také zmínit, že „druhá pěší“ měla poměrně silnou československou komunitu. Ačkoli se tato práce primárně nevěnuje Čechoameričanům, kteří sloužili v americké armádě, je záhodno jmenovitě pár z nich zmínit, aby byly vazby této divize na naši vlast ještě více patrné. Dosud není známý přesný počet těchto osob, nicméně již dnes víme, že oproti jiným americkým divizím zde byli Čechoameričané zastoupeni ve větší míře.⁵⁴ Celkově lze říci, že se ve většině případů jednalo o muže, jejichž českoslovenští předci do Spojených států přišli ve druhé polovině 19. století z území současné České republiky. Často tak tito muži nebyli první generací, která ve Spojených státech žila. Jednalo se spíše o potomky československých emigrantů. Jejich původ lze odvodit například od příjmení, nebo genealogických pramenů.

5.1. Matt F. C. Konop

Plukovník Matt Konop se narodil 6. února 1906 ve Wisconsinu, kde později vyrůstal na rodinné farmě. Pocházel z rodiny českých emigrantů, kteří do Spojených států přišli v 60. letech 19. století. Roku 1924 vystudoval střední školu v Kewaunee.⁵⁵

V roce 1940 nastoupil do armády. Se svou rodinou se následně přesunul do Texasu, konkrétně na základnu Fort Sam Houston, kde se připojil k 2. pěší divizi. Původně nastoupil s hodností kapitána, nicméně krátce po vylovení 7. června byl povýšen na plukovníka.⁵⁶

Matt Konop se do historie divize zapsal zejména tím, že se mu s pomocí vojenských kuchařů a řidičů podařilo odrazit německý útok během bitvy o Ardeny. 17. prosince 1944 s touto narychlo sestavenou skupinou totiž odvrátil útok německé tankové divize SS. Tento husarský kousek se mu podařil v době, kdy ještě velení americké armády nevěřilo tomu, že se jedná o německou ofenzivu.⁵⁷

⁵⁴ About the project. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division*. [online]. Plzeň [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/about-the-project/>.

⁵⁵ DEWANE, Patrick. The Accidental Hero [přednáška]. New York, Czech Center New York, 8.5.2020. In: *Facebook.com* [online]. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: https://www.facebook.com/watch/?ref=search&v=263041755062922&external_log_id=eda071c8-a856-4f9c-aecf-e64afc8b9829&q=Accidental%20Hero. Volně přístupná přednáška na sociální síti.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ MACDONALD, Charles. *Company Commander: The Classic Infantry Memoir of the World War II*. B. Londýn: Endeavour Press, 2015. ISBN 978-0739402252. S. 126.

Plukovník Konop byl na základě svých jazykových dovedností (hovořil plynně česky) určen jakožto velitel předvoje, který měl vstoupit do Československa. 2. května se svou jednotkou osvobodil obec Klenčí, ze které pocházela jeho babička. Obyvatelé obce byli překvapeni, že s nimi hovoří americký voják jejich mateřským jazykem, nicméně Konopovi se záhy dostalo vřelého přijetí a jásotu. Zajímavostí je, že v té době bylo příjmení Konop v této oblasti poměrně známé. Regionem se rázem začaly šířit zvěsti, že obec Klenčí byla osvobozena jedním z nich. Dne 4. května vstoupil Matt Konop se svou jednotkou do Domažlic, kde na něj čekaly opět jásající davy s uvítacími transparenty. Z této chvíle existuje několik fotografií, jak jásající dav nese Konopa na ramenou.⁵⁸

Matt Konop byl jedním z amerických vojáků, kterým se podařilo vrátit po válce do Československa, a to dokonce dvakrát. Ačkoliv v Československu vládl tvrdý komunistický režim, Konop k nám zavítal v letech 1975 a 1979.⁵⁹

Zemřel 12. května 1983. Za zmínku stojí, že se Konopova rodina dozvěděla o jeho válečném působení až o dvacet let později. Matt nerad vyprávěl o hrůzách, které prožil. Vše se rodina dozvěděla až z jeho detailních zápisků, které objevila ve sklepě. Na základě těchto vzpomínek vytvořil vnuk Patrick Dewane one man show s názvem The Accidental Hero, se kterou od té doby vystupuje po celém světě a vypráví příběh svého dědečka. Každý rok zavítá také do České republiky. V roce 2016 udělilo posmrtně Mattu Konopovi čestné občanství město Domažlice.⁶⁰

5.2. Adelbert L. T. Pavelka

Adelbert L. T. Pavelka, zvaný Del, byl dalším z příslušníků 2. pěší divize, kteří měli československý původ. Konkrétně patřil k rotě B, 1. praporu, 38. pěšího pluku, 2. pěší divize, kde působil na pozici prvního pátrače. Do armády vstoupil 3. července 1943. Adelbert se narodil 3. dubna 1925 a pocházel zřejmě z Central City, Merrick County v Nebrasce. Přesné údaje o jeho životě před válkou nejsou zatím známy. Pavelka patřil mezi muže 38. pěšího pluku, kteří se vylodili na pláži Omaha dne 7. června 1944 (Den D+1).

⁵⁸ DEWANE, Patrick. The Accidental Hero [přednáška]. New York, Czech Center New York, 8.5.2020. In: *Facebook.com* [online]. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: https://www.facebook.com/watch/?ref=search&v=263041755062922&external_log_id=eda071c8-a856-4f9c-aecf-e64afc8b9829&q=Accidental%20Hero. Volně přístupná přednáška na sociální síti.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ BABOR, Josef. Odsouhlaseno, američtí veteráni jsou čestnými občany Domažlic. In: *Domazlicky.denik.cz* [online]. Domažlice 26.2.2016 [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: https://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/odsouhlaseno-americti-veterani-jsou-cestnymi-obcany-domazlic-20160226.html.

Padl v boji dne 4. srpna 1944 poblíž řeky Vire v severní Francii. Byl zabit během obklíčování kulometného hnízda. Jeho velitel do hlášení o akci napsal: „*Během pokusu o obklíčení německého kulometu jsme ztratili několik mužů z mé jednotky. Můj první pátrač, Del Pavelka, byl KIA. Byl to také parták mého velitele družstva v rotě B, Williama G. Nicholsona.*“⁶¹ Pavelka byl oceněn European–African–Middle Eastern Campaign Medal a Combat Infantry Badge.

K Adalbertovu životu se také váže krátký příběh, ve kterém zachránil život svému nejlepšímu příteli S/Sgt. Fredu Randallovi. Krátce před svou smrtí, během jedné z přestřelek, se Del spolu s Fredem pokusili zachránit posádku tanku, který byl zasažen nepřátelskou protitankovou střelou. Během tohoto manévru byl Fred raněn a Del jej sám evakuoval těsně za bojovou linií, kde si Freda převzal medic. O tomto činu víme z pozdější Fredovi výpovědi: *Když Del viděl, že jsem byl zasažen, připlazil se a odtáhl mě zpátky abych byl v krytu. Obvázal mi ránu, aby zastavil krvácení se slovy „Neboj, Randy, dostanu tě odtud. Dodnes nevím jak, protože se všechno najednou rozmazalo. Když se mi vyčistila hlava, byl jsem za dalším živým plotem a zdravotník mi obvazoval ránu. Řekl mi, že mě Del odnesl zpět a odešel, aby se znovu připojil k četě. Odešel až poté, co byl ujistěn, že budu v pořádku. Bylo to naposledy, co jsem viděl svého nejlepšího přítele naživu.*⁶² Adalbert L. T. Pavelka je pohřben na hřbitově Saint Joseph Catholic Cemetery v obci Beroun, Pine County, Minnesota.⁶³

5.3. Martin Cerny

Posledním zmíněným je Pfc. Martin Cerny. O jeho životě a službě v armádě není zatím mnoho informací. Z dostupných zdrojů víme, že se narodil 24. října 1917. Dobové dokumenty uvádí místo jeho pobytu během války Lehighton, Carbon County, Pennsylvania. Narukoval 15. ledna 1941 ve Wilkes Barre, Pennsylvania. Příslušel k rotě A, 1. praporu, 23. pěšího pluku, 2. pěší divize, kde zastával funkci střelce. Zúčastnil se kampaně v Normandii (6. 6.- 24. 7. 1944). Oceněn byl Bronze Star Medal a Purple Heart. Zemřel během boje (KIA) 12. července 1944 ve Francii.⁶⁴

⁶¹Adelbert L. T. Pavelka. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division*. [online]. Plzeň [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/listing/adelbert-l-t-pavelka/>.

⁶²The Day I Lost My Best Friend. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division*. [online]. Plzeň: 1.8.2022 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/the-day-i-lost-my-best-friend-by-s- Sgt-fred-randall/>.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Martin Cerny. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division*. [online]. Plzeň [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/listing/martin-cerny/>.

Nejen díky těmto třem příslušníkům 2. pěší divize je patrné, že vazby propojující americkou „druhou pěší“ a Československo sahají ještě před druhou světovou válku. Mezi další patří například Lloyd J. Ptak, J. Prášek, F. Vinkler nebo A. Mikulénka, kteří byli zmíněni v předchozí kapitole. Čechoameričanů, kteří v této divizi sloužili, bylo více, nicméně detailnější informace o jejich životě a působení nejsou dosud známy.

6.Odkaz „druhé pěší“ v současnosti

Jak již vyplývá z předchozích kapitol, vazby druhé pěší divize na naše území jsou patrné i v současné době. Pokud pomineme všechny již zmíněné, je zde jedna, která se dotýká zejména obyvatelů Plzně a je jim na očích každý den. Řeč je o znaku Plzeňského hokejového klubu HC Škoda Plzeň, kterému bude věnována následující podkapitola, jelikož se jeho vznik i současná podoba dotýká druhé pěší divize.

6.1. Znak plzeňských hokejistů

V roce 2009 získal plzeňský hokejový klub HC Plzeň 1929 (od roku 2012 má nový název HC Škoda Plzeň) nový znak, jehož autorem se stal Jiří Světlík. Předchozím znakem klubu bylo zcela jiné logo, které obsahovalo název společnosti Lasselberger. Tato společnost ve velké míře podporovala plzeňský hokejový klub, který nesl i její název HC Lasselberger Plzeň. Potom, co společnost Lasselberger přestala klub podporovat, vyšla najevo poptávka po novém originální znaku. Úkol vytvořit nový znak dostal již zmínění grafik Jiří Světlík, který toho času vyučoval grafický design na Soukromé střední uměleckoprůmyslové škole Zámeček v Plzni. Původně měla ve znaku dominovat rytířská přilbice. Krátce na to ale přišel nový sportovní ředitel klubu Milan Tichý s nápadem indiána, který se Světlíkovi velice zalíbil. *„Jako kluk jsem četl mayovky, příběhy o Vinnetouovi, a indián pro mě zosobňuje odvahu, bojovnost, ale i úctu k soupeři. A k Plzni patří hned z několika důvodů,“* podotýká.⁶⁵

Nakonec se zrodil nápad udělat logo úplně nové, ale zároveň takové, které má s Plzní tradici. A to tento indián splňuje prakticky již pětadesát let. „Věřili jsme, že prvotní negativní reakce byly způsobeny hlavně šokem. A to se postupem času potvrzuje,“ vysvětluje ředitel klubu Emil Kristek.⁶⁶

Jiří Světlík tak vytvořil zcela nové logo, které se inspirovalo právě druhou pěší divizí. *„Inspirací mu byl hlavně výsostný znak americké druhé pěší divize, pro Plzeň symbol nabyté svobody z května roku 1945. „Náš indián má ale užší tvář, jinou skladbu per*

⁶⁵ SOPR, Karel. Indián se chytil, těší autora plzeňského znaku. In: *Denik.cz* [online]. 6.11.2009 [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/hokej/indian-se-chytil-tesi-autora-plzenskeho-znaku.html>.

⁶⁶ HONZÍK, Vojtěch. Definitivní podoba nového loga. In: *Hcplzen.cz* [online]. 22.7.2009 [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://www.hcplzen.cz/article/4625>.

v čelence a jiné pozadí,“ porovnává Světlík.“⁶⁷ Díky němu tak logo uchovává odkaz a vazbu „druhé pěší“ na naši vlast dodnes.

6.1.1. Znak druhé pěší divize

V návaznosti na předchozí kapitulu o znaku plzeňských hokejistů je záhodno krátce popsat samotný znak druhé pěší divize.

Historie znaku „druhé pěší“ sahá až do dob první světové války. Konkrétně do roku 1918. Na vzniku tohoto znaku má velkou zásluhu tehdejší velitel divize generál O. Bundy, který rozhodl o jeho použití pro celou divizi poté, co jej spatřil na divizních zásobovacích vozech.

Základ znaku tvořila bílá pěticípá hvězda, ve které byla umístěna silueta hlavy indiána se zdobenou čelenkou. Hvězda s hlavou indiána byla umístěna do černého štítu (v některých případech byl podklad ve tvaru pětiúhelníku). Ten pak mohl mít oranžovou nebo červenou barvu. Po konci první světové války, kdy byla divize nasazena v Německu jako okupační jednotka, se pod bílou hvězdou objevoval i znak 3. armády (tvar bílého písmene A). Ten byl umístěn na kruhovém pozadí, které bylo lemováno červeným kruhem. Kromě štítu a pětiúhelníku mohlo mít pozadí tvar například kruhu v červené, modré nebo černé barvě. Známe i případ, kdy mělo pozadí tvar čtverce. Kromě tvaru a barvy pozadí se často lišily i jednotlivé podoby hlavy indiána. Jednotlivých typů vzniklo v té době velké množství, jelikož si nášivky často vytvářeli vojáci sami.⁶⁸

Za zmínku stojí také nášivky divizního dělostřelectva, které hvězdu s hlavou indiána umístilo na pozadí ve tvaru dělostřeleckého náboje. Ženisté druhé pěší divize umístili hvězdu s hlavou na pozadí ve tvaru dvou věží.

V květnu roku 1945, vstoupila druhá pěší divize na naše území již se sjednocenými nášivkami (lišily se občas pouze drobné detaily, zejména co se týče hlavy a čelenky indiána). Nášivka měla podobu černého štítu s bílou hvězdou a hlavou indiána. Občasně mohl být černý štít lemován zeleným/olivovým okrajem. Takto si znak „druhé pěší“ pamatují pamětníci. Ke sjednocení znaku došlo již v roce 1933 na popud generála P. Browna.

⁶⁷ SOPR, Karel. Indián se chytil, těší autora plzeňského znaku. In: *Deník.cz* [online]. 6.11.2009 [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/hokej/indian-se-chytil-tes-i-autora-plzenskeho-znaku.html>.

⁶⁸ FOUD, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 22.

Znak se objevoval zejména v podobě nášivek na levých rukávech uniforem. Dále byl v některých případech malován na přední stranu helem (zde se zastoupení znaků na helmách v průběhu války lišilo), a také byl součástí značení divizních vozidel. Zde se nacházel zejména na předních náraznících. *„Pro Čechy „indiánská nášivka v jakékoliv podobě dosud představuje symbol svobody. V mnoha rodinách na Domažlicku, Klatovsku, Rokycansku a Plzeňsku se nášivka s indiánem uchovávala po dobu nesvobody jako „poklad“, který se předával z generace na generaci jako vzpomínka na americké vojáky, kteří jim přinesli mír a často i pohled na svět v dalekém zámoří. Burákové máslo, jeepy a nášivka s indiánem se prostě staly klíčovými slovy, dodnes charakterizující vzpomínky mnohých na slavný květen pětáctýřicátého roku.“*⁶⁹

⁶⁹ FOUČEK, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2. S. 22.

7. Pamětní desky a pomníky 2. pěší divize

Tyto umělecké objekty jsou výsledkem vazeb „druhé pěši“ na naše území a připomínají tak její úlohu během konce války. Jsou zároveň jedním z prostředků, jakým naše země americkým vojákům děkuje za osvobození od nacistické nadvlády, prokazuje úctu a prohlubuje tím kontakt dodnes.

7.1. Pamětní desky a pomníky v České republice

Pamětní desky a pomníky vznikaly v Československu již těsně po druhé světové válce, nicméně většina z nich byla po únoru 1948 zničena nebo odstraněna. K výstavbě nových pamětních desek a pomníků začalo docházet až po roce 1989.⁷⁰

Nejznámějším pomníkem, který je věnovaný přímo 2. pěší divizi je pomník na Chodském náměstí v Plzni. Autorem je Jaroslav Herclík. Odhalen byl během prvních Slavností svobody v roce 1990.⁷¹

Dalším dílem, které připomíná druhou pěší divizi je například pomník v obci Tlučná, který byl odhalen 6. 5. 1995 a najdeme na něm ikonický znak „druhé pěši“.⁷²

Nejznámější pamětní deska se nachází v obci Domažlice je věnována konkrétnímu příslušníkovi 2. pěší divize, Mattu Konopovi. Deska vznikla na popud Amara Ibrahima a vnuka Matta Konopa, Patricka Dewana. Odhalena byla dne 5. května 2015. Nachází se na domě čp. 58 „U Hrušků“. Zhotovil jí Umělecko-modelářský ateliér Rudolf a Tomáš Matějka Plzeň. Grafické zpracování navrhl Ivan Rollinger, spoluzakladatel a kurátor muzea Patton Memorial Pilsen. Plastický reliéf ztvárnil Josef Rusňák. Na bronzové desce najdeme motiv, který vychází z dobové fotografie osvobozování města Domažlice. Jásající občané Domažlic na něm nesou Matta Konopa na ramenou.⁷³

⁷⁰ MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. *Výstava 337: Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic*. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

⁷¹ Pomník vojákům Americké armády. In: *Vets.cz* [online]. Plzeň: 2006. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/653-plzen-mesto/Chodsk%C3%A9%20n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD/>.

⁷² Pomník Obětem 1. 2. světové války a osvobození obce armádou USA. In: *Vets.cz* [online]. Plzeň: 2006. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/6885-tlucna/>.

⁷³ ROLLINGER, Ivan. Matt Konop v Domažlicích. In: *Indianhead.cz* [online]. Plzeň: 2023. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.indianhead.cz/klub/matt-konop-v-domazlicich/>.

7.2. Ostatní pomníky a pamětní desky

Československo, resp. Česká republika není jedinou zemí, kde v průběhu let vznikly pomníky a pamětní desky věnované 2. pěší divizi. Mnoho těchto připomínkových děl vzniklo například ve Francii. V prvním osvobozeném městě „druhou pěší“ Trévières se nachází pamětní deska věnovaná divizi. Nachází se zde i ulice, kterou místní pojmenovali právě podle divize, která jejich obec osvobodila.

Ve francouzské obci Cerisy-la-Forêt je ulice pojmenovaná po příslušníkovi 2. pěší divize, Theodore K. Misterovi, který zahynul nedaleko obce.

Další pomník druhé pěší divize se nachází nedaleko pláže Omaha, kde se 7. června 1944 divize vylodila. Dále také vznikl pomník i ve francouzském přístavním městě Brest.

Kromě Francie, byly také zakládány pomníky například v Belgii, kde se jeden z nejznámějších nachází v obci Krinkelt-Rocherath.

Pomníků, pamětních desek a ulic, které byly pojmenovány po amerických vojácích se v Evropě nachází mnoho. Výše zmíněné jsou ty nejznámější. Smutným faktem však je, že část těchto pomníků museli založit a financovat samotní veteráni 2. pěší divize, kteří je nechali zhotovit pro své padlé kamarády. Jedním z veteránů, který se ve velké míře podílel na vytvoření těchto pietních míst je J. P. Wakefield.

8. Projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945

Jelikož se v práci objevují zdroje ze soukromého archivu projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945, je třeba jej v krátkosti představit. Dalším důvodem je, že zmíněný projekt zosobňuje propojení vazeb veteránů 2. pěší divize, našeho území, pamětníků Československa a současné České republiky.

První myšlenka založit projekt se objevila v roce 2015 na popud amerického válečného veterána, příslušníka 2. pěší divize, Earla Ingrama. Earl během schůzky se členy klubu vojenské historie Tommy & Yankee z.s. řekl, že by bylo skvělé kdyby existovala databáze příslušníků divize, kteří bojovali za druhé světové války. Členům klubu se tento nápad velice líbil, a tak byl vytvořen menší tým v čele s Tomášem Hatajem, Danielem Malým a Viktorem Šimkem, který začal veřejnou online databázi vytvářet.

Tým měl z počátku velkou podporu zejména u samotných veteránů a jejich rodin, a tak byl o rok později založen projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Z malé tabulky obsahující pár jmen a údajů se postupem času stala veřejně přístupná databáze, která v současné době obsahuje přes 170⁷⁴ veřejně dostupných jmen s fotkami a příběhy jednotlivých příslušníků. Projekt má nicméně v interní databázi ještě více profilů příslušníků, celkový počet přesahuje již devět tisíc jmen, nicméně ta zatím nebyla zveřejněna. Databáze je v současné době neustále aktualizována a nová jména přibývají.

Jádro projektového týmu se skládá z již zmíněného badatele Ing. Tomáše Hataje (zakladatel projektu), historika Daniela Malého a historika Viktora Šimka. Dále se k projektu přidali i někteří členové KVH Tommy & Yankee z.s. Například Tomáš Kárník, který se stará o digitalizaci jednotlivých jmen a údajů. Za zmínku stojí, že dalším členem projektu je nizozemský badatel Arjan Messemaker, který tak projektový tým rozšiřuje daleko za hranice České republiky.

Projekt spolupracuje s několika organizacemi. Tou nejvýznamnější je Asociace 2. pěší divize, která projekt zaštiťuje. Dále pak spolupracují s The National WW2 Museum v New Orleans, francouzským městem Trévières, Patton Memorial Pilsen a dalšími. Nejvíce

⁷⁴About the project. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division* [online]. Plzeň [cit. 20.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/about-the-project/>.

však projekt spolupracuje se stovkami jednotlivců z řad rodin amerických válečných veteránů, nebo samotnými veterány.

Projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945 je neziskový. Z počátku byl financován ze soukromých prostředků jeho zakladatelů, nicméně postupem času jej začaly financovat skrze dary i rodiny válečných veteránů a další přispěvatelé.

Kromě databáze příslušníků 2. pěší divize projekt shromažďuje také předměty a písemné prameny týkající se příslušníků divize, kteří sloužili v období 2. světové války. Dále také pomáhá jak americkým rodinám, tak potomkům československých pamětníků s vyhledáváním informací v archivech (jak českých, tak amerických), které se týkají mužů „druhé pěší“. Občas se projektu podaří navrátit rodinám veteránů předměty, které po válce zůstaly v Československu. V některých případech se také daří spojit americkou rodinu válečného veterána s českou rodinou, u které byl příslušník „druhé pěší“ po konci války ubytován a tyto rodiny si tak navzájem vyměňují například informace a fotografie týkající se jejich předků. Projekt se tak snaží o další propojování vazeb mezi bývalými příslušníky druhé pěší divize a naším regionem.

Mezi největší úspěchy projektu patří například výstava s názvem 337: Příběhy mužů 2. pěší divize aneb cesta z Normandie do Domažlic, která proběhla v Muzeu Chodska v Domažlicích mezi únorem a květnem roku 2023.

Projekt se dostává čím dál tím více do povědomí ať už Američanů, tak Čechů a svým současným dosahem se již může měřit s o mnoho let staršími zahraničními projekty.

Cílem celého projektu je šířit osvětu o druhé pěší divizi za druhé světové války, vytvořit co nejrozsáhlejší databázi jejích příslušníků, předávat informace zájemcům z řad veřejnosti a udržet odkaz 2. pěší divize a jejích veteránů naživu.⁷⁵

⁷⁵ About the project. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division* [online]. Plzeň [cit. 20.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/about-the-project/>.

Závěr

Kvalifikační práce se zabývala tématem vazeb 2. pěší divize armády Spojených států amerických na Československo. Cílem této bakalářské práce bylo vytvořit ucelený přehled a seznámit čtenáře s vazbami, činnostmi a odkazy divize, která v květnových dnech roku 1945 přinesla do západních Čech svobodu. Druhá pěší divize byla součástí většího uskupení – americké armády, která přispěla k porážce nacistického režimu, jenž po několik let sužoval a vraždil, nejen lidi na československém území, ale i v dalších částech Evropy. V práci se podařilo vyvrátit dva mýty, které po skončení války dehonestovaly příslušníky 2. pěší divize a zasadily tvrdou ránu československým lidem, kteří si tyto muže často oblíbili a navázali s nimi úzké vztahy. První fámou, která se dodnes objevuje zejména na Plzeňsku, je zmínka o tom, že všichni příslušníci druhé pěší divize zemřeli na moři během zpátečního přesunu. Druhou lží se stalo tvrzení, že jediným zemřelým příslušníkem druhé pěší divize na našem území byl opilý voják, který havaroval s jeepem. Cílem bylo poukázat také na to, že divize nebyla pouhou jednotkou americké armády, nýbrž celkem, jehož příslušníci navázali úzké vztahy s tehdejšími obyvateli Československa a tyto vazby se postupně přenesly i do dnešní doby. Jedním z důkazů je například znak plzeňského hokejového klubu HC Škoda Plzeň, který vychází ze znaku 2. pěší divize a který nesli na ramenou příslušníci divize během osvobozování západního Československa. Mezi další důkazy patří například pomníky věnované druhé pěší divizi, které na našem území vznikly. Dále také současný projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945, který se snaží o uchování a připomínání odkazu příslušníků divize a opět propojuje veterány s naší zemí.

V první kapitole byl stručně popsán vznik divize, který sahá až do období první světové války. Divize byla součástí expedičních sborů a připsala si několik úspěchů na francouzském bojišti.

Druhá kapitola se věnuje tažení napříč Evropou, které druhá pěší divize zakončila v Československu. Je zde také zmíněn výcvik divize jak ve Spojených státech tak v Severním Irsku a Walesu britského království. Obecně je známo, že se druhá pěší divize vylodila 7. června na francouzské pláži s krycím názvem Omaha. Část příslušníků ženijního praporu se však vylodila během dne D, aby odstranila zátaras a uvolnila cestu invazním jednotkám. Toho dne divize zaznamenala první ztráty. Po vylodění 7. května byla ihned nasazena do boje a následovaly měsíce těžkých bojů na francouzské půdě. Po dobytí

přístavu Brest byla divize přesunuta na Siegfriedovu linii. Zde jí v zimě roku 1944 tvrdě zasáhla německá ofenzíva a divize se tak zúčastnila bitvy v Ardenách. Dále následovaly tuhé boje na území Německa, kde vojáci nacházeli hrůzy nacistického režimu. Jednou z nich bylo středisko eutanázie v Hadamaru. S blížícím se koncem války se divize přesunula na území Československa, o kterém pojednává druhá část kapitoly. Toto období bylo pro práci klíčové, jelikož během této doby nejvíce vznikaly vazby mezi „druhou pěší“ a Čechoslováky. Kapitola byla rozdělena podle postupu jednotlivých pluků, pro lepší přehlednost událostí. V závěru se jedna z podkapitol věnuje využití plzeňských tiskáren druhou pěší divizí.

Třetí kapitola pojednává o poválečných vztazích mezi Československem a divizí. V té době totiž došlo k největšímu utlumení vazeb. Stalo se tak vlivem komunistického režimu, který se snažil o zpretrhání vazeb a pošlapání památky amerických vojáků. Na třetí kapitolu byla plynule navázána čtvrtá, která pojednává o dvou již zmíněných mýtech, které se po válce začaly kolem „druhé pěší“ pohybovat. Oba mýty se podařilo za pomoci dostupných zdrojů vyvrátit. Bohužel se nepodařilo zjistit, kdo za zmíněnými mýty stojí nebo jak vznikly. To však otevírá prostor pro další bádání.

Pátá kapitola se věnuje Čechoameričanům, kteří v divizi sloužili v období druhé světové války a zúčastnili se evropské kampaně. Někteří z nich došli i do Československa. Jelikož se tato práce nevěnuje čistě Čechoameričanům sloužícím v americké armádě, byli zde zmíněni pouze tři zástupci. Matt Konop, Adelbert L. T. Pavelka a Martin Cerny. Čechoameričané sloužící v divizi „indian head“ byli zmíněni z toho důvodu, jelikož byli přímým zosobněním vazeb, které sahají ještě před druhou světovou válku a osvobození Československa. Většina těchto mužů totiž pocházela z Československých rodin, které ve druhé polovině 19. století emigrovaly do Spojených států.

V šesté kapitole se píše o odkazu 2. pěší divize, který se promítá do současnosti a týká se přímo občanů města Plzeň. Znak plzeňských hokejistů totiž přímo vychází z divizního znaku, který se vryl do paměti mnoha pamětníků. Autorem znaku hokejového klubu se stal grafik Jiří Světlík.

Sedmá kapitola se krátce věnuje památníkům a deskám, které jsou věnované druhé pěší divizi. Tato umělecká díla ztvárňují vzpomínku na ty, kteří přinesli do Československa svobodu a někteří z nich během této kampaně přinesli oběť nejvyšší. V druhé části kapitoly

jsou ve zkratce popsány nejznámější pomníky druhé pěší divize, které se nacházejí za hranicemi České republiky. Tyto pomníky dokládají i vazby divize na jiné evropské země.

V osmé kapitole autor píše o současném mezinárodním projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945, který spolupracuje s organizacemi i jednotlivci po celém světě a má původ v České republice. Mezi partnery projektu patří například Asociace 2. pěší divize, která projekt zaštiťuje. Z České republiky stojí za zmínku například Patton Memorial Pilsen. Mezi nejvýznamnější spolupracovníky patří však samotní váleční veteráni a jejich potomci. Personál projektu tvoří historici, badatelé a nadšenci z řad klubu vojenské historie Tommy & Yankee z.s., kteří se snaží pomáhat samotným veteránům i jejich rodinám s uchováváním odkazu druhé pěší divize. Projekt se snaží o uchovávání a připomínání odkazu druhé pěší divize během druhé světové války. Projekt byl zde zmíněn také z toho důvodu, že je živoucí ukázkou další, v současné době vytvořené, vazby a současných vztahů mezi veterány 2. pěší divize, jejich rodinami a Českou republikou. Autor této práce také využil soukromého archivu tohoto projektu, který obsahuje databázi veteránů, dobové materiály a knihy, které se týkají 2. pěší divize do roku 1945.

Konkrétně o druhé pěší divizi by bylo možné napsat stovky stránek, nicméně tato práce se zaměřovala hlavně na vazby, které si divize s naší zemí a našimi občany vytvořila. Tato kvalifikační práce by mohla být v budoucích letech rozšířena na diplomovou práci, která by se věnovala například vazbám „druhé pěší“ na ostatní evropské státy, kterými během evropské kampaně prošla.

Summary

This bachelor's thesis deals with the subject of bonds of the 2nd Infantry Division of the United States Army to Czechoslovakia. The goal of this qualification thesis is to create a comprehensive overview and to acquaint the reader with the bonds, activities and legacy of the division, which brought freedom to Western Bohemia in the May days of 1945 and was part of the army that contributed to the end of the Nazi terror, which controlled our country for six years. Furthermore, to disprove two myths that dishonored the members of the 2nd Infantry Division and struck a hard blow in the hearts of their Czechoslovak friends after the end of the war. The main goal is to point out that the division was not just an army unit, but a formation, whose members established close relations with Czechoslovakia. These bonds have gradually been transferred to the present day.

The first chapter briefly describes the creation of the division, which dates back to the First World War. The second chapter is dedicated to the European campaign that the Second Infantry Division went through. Half of the second chapter is devoted purely to the campaign in the territory of Czechoslovakia, which is key for this work. During this time, most of the bonds and relationships between members of the division and citizens of Czechoslovakia were established.

The third chapter is devoted to the post-war relations between the division and our territory. The bonds were weakened the most during that time. The communist regime, which ruled Czechoslovakia from 1948 to 1989, played a large part in the weakening. The third chapter is smoothly followed by the fourth, which deals with the two myths that partly caused, among other things, a further weakening of bonds. Both myths were disproved with the help of available sources.

The fifth chapter is devoted to Czech Americans who served in the division during World War II and participated in the European campaign. As this work is not exclusively devoted to Czech Americans serving in the US military, only three representatives are mentioned here. It was important to include at least brief information about the Czech-American representatives in this work, as these people are the direct personification of bonds that go back before the Second World War and the liberation of Czechoslovakia.

The sixth chapter discusses the legacy of the 2nd Infantry Division, which has been reflected in the present day and it is visible to the citizens of the city of Pilsen every day. The emblem of the Pilsen hockey club HC Škoda Plzeň is based on the emblem of the 2nd Infantry Division and thus preserves the memory of the Americans who contributed to the liberation of the city of Pilsen.

In the seventh chapter, the monuments and memorial plaques dedicated to the 2nd ID located in our territory are briefly mentioned. These works of art depict the memory of those who brought freedom to Czechoslovakia and some of them made the ultimate sacrifice during this journey. In the second part, the monuments of the second infantry division that are located beyond the borders of our country, are briefly mentioned.

The last chapter discusses the current international project Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945, which cooperates with organizations and individuals around the world and originates in the Czech Republic. The project seeks to preserve and commemorate the legacy of the Second Infantry Division during World War II. The project itself is an example of further bonds and current relations between the veterans of the 2nd Infantry Division, their families and the Czech Republic. Another reason for mentioning the project is that this work uses several historical sources from the estates that the project has in its private archive.

Seznam použitých zdrojů

PRAMENY

Archivní prameny

Státní okresní archiv Plzeň-jih. Značka fondu MNV Štáhlavy, číslo fondu 531. Inv. č. 73. Kronika obce Štáhlavy 1922-1955.

Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Dokumenty Francise E. Whita.

Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Nevydaný osobní deník Richarda E. Schwaba z 1. roty 38. pěšího pluku, 2. pěší divize.

Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Seznam pasažérů roty I, 38. pěšího pluku, 2. pěší divize ze dne 12. července 1945. Z pozůstalosti rodiny Castillo.

Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945. Schéma divize v roce 1944.

Orální prameny

Rozhovor s Tomášem Hatajem, zakladatelem projektu Men of the 2nd Infantry Division; vedl Kryštof Sedláček dne 18.6.2023. Záznam a přepis rozhovoru – archiv autora.

LITERATURA

CAFFERY, D. *Battle History of the Second Reconnaissance Troop, Second Infantry Division during World War II*. Plzeň: Všetisk, 1945.

ETHEL, Edward. *The Thirty Eight United States Infantry*. CALDWELL, Paul. Plzeň: Planografia Plzeň, 1945.

FOUD, Karel. *Nikdy druhá*. Historie 2. pěší divize armády USA, osvoboditelky jihozápadních Čech v květnu 1945. JÍŠA, Milan a ROLLINGER, Ivan. Chánovice: OÚ Chánovice, 2012. ISBN 978-80-260-2455-2.

HUSOVÁ, Kateřina. *Plzeňské tiskárny v moderních dějinách*. Plzeň, 2014. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Lukáš NOVOTNÝ.

MACDONALD, Charles. *Company Commander: The Classic Infantry Memoir of the World War II*. B. Londýn: Endeavour Press, 2015. ISBN 978-0739402252.

ROBERTSON, Walter. *Combat History of the Second Infantry Division in World War II*. Louisiana: Army & Navy Publishing Company, 1946.

Second to none - A short History of the Second Infantry Division 1918-1951. Public Information Office and Historical Section Second Infantry Division, 1951.

Speciální příloha Plzeňského deníku ke Slavnostem svobody roku 2005.

The Twenty Third United States Infantry 1812-1945. Plzeň: Planografia Plzeň, 1945.

INTERNETOVÉ ZDROJE

About the project. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division* [online]. Plzeň [cit. 3.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/about-the-project/>.

Adelbert L. T. Pavelka. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division* [online]. Plzeň [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/listing/adelbert-l-t-pavelka/>.

BABOR, Josef. Odsouhlaseno, američtí veteráni jsou čestnými občany Domažlic. In: *Domazlicky.denik.cz* [online]. Domažlice 26.2.2016 [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: https://domazlicky.denik.cz/zpravy_region/odsouhlaseno-americti-veterani-jsou-cestnymi-obcany-domazlic-20160226.html.

DAWSEY, Jason. American Soldiers Uncover Medical Mass Murder at Hadamar. In: *NationalWW2Museum.org* [online]. 29.3.2022. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/american-soldiers-uncover-medical-mass-murder-hadamar>.

DEWANE, Patrick. The Accidental Hero [přednáška]. New York, Czech Center New York, 8.5.2020. In: *Facebook.com* [online]. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: https://www.facebook.com/watch/?ref=search&v=263041755062922&external_log_id=eda071c8-a856-4f9c-aecf-e64afc8b9829&q=Accidental%20Hero. Volně přístupná přednáška na sociální síti.

FOUD, David. Monumenty neznámých [online]. Plzeň: 2023 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <http://mnofu.com/seznam>.

HATAJ, Tomáš. Dobře mířená lež. In: *Plzeň 1945* [online]. 26.5.2018. [cit. 1.2.2023]. Dostupné z: <http://plzen1945.cz/?p=1752>.

HONZÍK, Vojtěch. Definitivní podoba nového loga. In: *Hcplzen.cz* [online]. 22.7.2009 [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://www.hcplzen.cz/article/4625>.

LAURENCEAU, Marc. Cloville & Hill 192 (Manche) The cities of Normandy during the 1944 battles. In: *DDay Overlord, D-Day and Battle of Normandy Encyclopedia* [online]. 2023 [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: <https://www.dday-overlord.com/en/battle-of-normandy/cities/cloville>.

Martin Cerny. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Division* [online]. Plzeň [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/listing/martin-cerny/>.

Město Plzeň. Veteráni. In: *Slavnostisvobody.cz* [online]. Plzeň: 2020. [cit. 23.6.2023]. Dostupné z: <https://www.slavnostisvobody.cz/veterani/>.

Pomník Obětem 1. 2. světové války a osvobození obce armádou USA. In: *Vets.cz* [online]. Plzeň: 2006. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/6885-tlucna/>.

Pomník vojákům Americké armády. In: *Vets.cz* [online]. Plzeň: 2006. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/653-plzen-mesto/Chodsk%C3%A9%20n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD>.

RICKARD, John. Siege of Brest, 6 August-18 September 1944. In: *Historyofwar.org* [online]. 21.9.2020. [cit. 4.6.2023]. Dostupné z: http://www.historyofwar.org/articles/siege_brest_1944.html.

ROLLINGER, Ivan. Matt Konop v Domažlicích. In: *Indianhead.cz* [online]. Plzeň: 2023. [cit. 24.6.2023]. Dostupné z: <https://www.indianhead.cz/klub/matt-konop-v-domazlicich/>.

SOPR, Karel. Indián se chytil, těší autora plzeňského znaku. In: *Denik.cz* [online]. 6.11.2009 [cit. 2.6.2023]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/hokej/indian-se-chytil-tesi-autora-plzenskeho-znaku.html>.

The Day I Lost My Best Friend. In: *The Special Historical Research Project Men of the 2nd Infantry Divison* [online]. Plzeň: 1.8.2022 [cit. 1.6.2023]. Dostupné z: <https://indianhead-roster.com/the-day-i-lost-my-best-friend-by-s-sgt-fred-randall/>.

World War 2 Troop Ships [online]. 2007 [cit. 20. 5. 2023]. Dostupné z: <http://ww2troopships.com/crossings/1945b.htm>.

VÝSTAVY

MALÝ, Daniel a Hataj, Tomáš. Výstava 337: *Příběhy mužů 2. pěší divize: aneb cesta z Normandie do Domažlic*. Domažlice, Muzeum Chodska v Domažlicích, únor- květen 2023. První výstava projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Seznam použitých zkratek

Pvt. – vojín

Pfc. – svobodník

S/Sgt. – vrchní seržant

KIA – zabit v akci

DNB – zemřel mimo boj

DOW – zemřel na následky zranění

Seznam příloh

Příloha č. 1.....	I
Příloha č. 2.....	II
Příloha č. 3.....	III
Příloha č. 4.....	IV
Příloha č. 5.....	V
Příloha č. 6.....	VI
Příloha č. 7.....	VII

Příloha č. 1

Plakát k výstavě projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945 ve městě Domažlice.⁷⁶

11th FEB
27th MAY
2023

EXHIBITION **337:**
STORIES OF THE MEN OF THE
2ND INFANTRY DIVISION
from Normandy to Domažlice

 Museum of Chodsko region - Domažlice
Chodské nám. 96, Město, 344 01 Domažlice, CZ

MAIN PARTNERS

 Muzeum
Museum of Chodsko
v Domažlicích

 PATTON
MEMORIAL
PILSEN

 Muzeum
Museum of the 2nd Infantry Division
1940 - 1945

 ARMY & NAVY

⁷⁶ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Příloha č. 2

Matt Konop během osvobození Domažlic.⁷⁷

⁷⁷ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Příloha č. 3

Adelbert L. T. Pavelka.⁷⁸

⁷⁸ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Příloha č. 4

Martin Cerny, který má na rameni nášivku se znakem 2. pěší divize.⁷⁹

⁷⁹ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Příloha č. 5

Koncert kapely 2. pěší divize v červnu 1945⁸⁰

⁸⁰ US Holocaust Museum

Příloha č. 6

Muži druhé pěší divize těsně po vylodění na pláži Omaha, dne 7.6.1944.⁸¹

⁸¹ Soukromý archiv projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.

Příloha č. 7

Rozhovor s badatelem Ing. Tomášem Hatajem, zakladatelem projektu Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945.⁸²

K: Jak se zrodila myšlenka vytvořit projekt Men of the 2nd Infantry Division 1940-1945?

T: Myšlenka na vytvoření projektu muži druhé pěší divize vznikla, pokud si dobře pamatuji, v hotelu U Zvonu v Plzni, kde jsme se setkali s válečným veteránem a naším dlouholetým přítelem Earlem Ingramem. Seděli jsme tam a já mu ukazoval seznamy příslušníků jeho roty L 38. pěšího pluku, kde byl velitelem jedné z čet a on mi ukazoval jednotlivá jména vojáků, kteří pod ním sloužili. Mluvil o svých velitelích, o svých spolubojovnících a přátelích. U každého z nich měl pár poznámek, takže si myslím, že to byl právě on, který přišel s myšlenkou, že by bylo skvělé, kdyby někde byla databáze, kde by se mohla ta jména uchovat. Všichni ti veteráni, kteří se zúčastnili Slavností svobody často opakovali, že oni nejsou hrdinové, ale jsou hrdinové ti, kteří zůstali na bojišti druhé světové války, ti kteří bojovali po jejich boku. My jsme chtěli de facto dosáhnout i za pomoci veteránů, aby se na ty jednotlivé kluky nezapomnělo. To znamená dát dohromady co největší množství jmen příslušníků druhé pěší divize a ke každému z nich něco málo napsat. Třeba odkud byli, kolik jim bylo když byl zabit v boji, nebo naopak jak žili potom po válce ti, kteří přežili. Jaké měli rodiny, jak se jim dařilo a podobně. Když se mluví o osvobození západních Čech, aby to nebylo jenom o tom, že nás osvobodila americká armáda, například druhá pěší divize, ale abychom také znali i jména těch jednotlivých kluků. Aby se lidé mohli podívat, kdo byli ti příslušníci druhé pěší divize; anebo naopak aby rodiny veteránů lépe pochopily, za co jejich otcové a dědečkové bojovali během války. Takže ta hlavní myšlenka vznikla cca v roce 2015 během Slavností svobody v Plzni. Při dalších rozhovorech se samotnými veterány druhé pěší divize jsme zjistili, že máme poměrně velkou podporu v tomto projektu. Například i ze strany našeho dlouholetého kamaráda Glynnu, dosud žijícího veterána druhé pěší divize, který nám poskytl více než 350 jmen kluků, kteří s ním bojovali nebo kteří byli spolu s ním v rotě H 9. pěšího pluku. Začali jsme dávat dohromady náš projekt jehož prvopočátkem byla jenom malá excelová tabulka. Postupně nám jmen

⁸² Rozhovor s Ing. Tomášem Hatajem ze dne 18. 6. 2023.

přibývalo. Zakládali jsme si na různé seznamy. Řadili jsme jména různě podle jednotek. Začalo nám to bobtnat a z toho důvodu jsme založili webové stránky a prezentace na sociálních sítích. Ať už facebookovou stránku nebo facebookovou skupinu, která sdružuje v současné době více než 100 příslušníků rodin veteránů. Myslím si, že ten počet je daleko větší, ale už je to poměrně dlouho, co jsem to počítal naposledy. Oficiálně jsme vznikli v roce 2016, a to právě díky podpoře a prvotním myšlenkám, které vzešly od samotných veteránů druhé pěší divize.

K: Tím se dostáváme k další otázce, jak probíhá komunikace s veterány a jejich rodinami a čím vlastně celý proces začíná?

T: O tom se dá mluvit poměrně dlouze, ale zásadní pro nás byly dvě etapy. Od roku 2016, kdy jsme oficiálně začali do roku 2019. Ono to vše začalo už dřív, protože já jsem se snažil být v kontaktu s veterány a jejich rodinami už dříve. Od roku 2012 jsme hledali různé inspirace i pro náš Klub vojenské historie. To první období projektu bylo poměrně složité v tom, že jsme nebyli tolik známí a v případě, že jsme mluvili s válečnými veterány, tam problém v komunikaci nebyl prakticky žádný. Bylo to skvělé. Veteráni byli nadšení z našeho zápalu, z našich znalostí. Z toho, co jsme všechno věděli, co jsme byli schopni zjistit na internetu. Což samozřejmě pro generaci, řekněme ročníky 1919, 1920 až 1925 let, i starší, bylo něco co neznali. Dopisovali jsme si například přes Yahoo, kde byly velké skupiny veteránů. Dále jsme si psali maily a potom jsme přešli třeba na Facebook. U veteránů nikdy nebyl problém s komunikací, protože byli otevření, věděli o co šlo a rádi komunikovali. My jsme se snažili pokládat opravdu jenom chytré otázky. Neptali jsme se třeba na množství zabitých nepřátel nebo na věci, na které by se člověk ani neměl ptát. Společně jsme se sprátelili a nebyl v tom de facto nikdy problém. Nepamatuji si žádného veterána, se kterým by byla problematická komunikace. V prvním období projektu byl ale dost často problém dostat se do kontaktu s rodinami veteránů. Komunikace nebyla tak vysoká. Myslím si, že třeba jenom asi 30 procent nebo 20 procent všech těch rodin, které jsme kontaktovali, odepsaly. Za příčinu právě dávám to, že jsme jim psali, že jsme z České republiky, což někdy pomáhalo, někdy naopak. Že nevěděli. Nevěděli jestli se nejedná o nějaký podvod. Takže v začátku to bylo poměrně velké trápení a každá rodina veterána, se kterou jsme se zkontaktovali, byla velkým úspěchem. Teprve až s rozjezdem projektu na Facebooku v roce 2016 se situace začala zlepšovat. Velký zlom přišel v roce 2019, kdy bylo sedmdesáté páté výročí vylodění v Normandii. Nevím, z jakého důvodu se

o to začaly daleko více zajímat, ale už jsme došli do stavu, kdy nás začali kontaktovat sami. Od toho roku 2019 už skoro nejsem schopný dohledávat další rodiny, protože nám přichází takové množství zpráv od nových rodin, že není možné dělat ani své vlastní průzkumy. V tomto ohledu jsme dosáhli toho, co jsme vždycky chtěli. Aby si nás rodiny veteránů dokázaly najít a byli ochotné komunikovat. Hodně nám právě pomáhá, narozdíl od našich kolegů z Francie nebo hlavně z Německa, že máme sídlo v Plzni v ČR. Pokaždé, když napíšu, že třeba jejich děda nebo jejich otec osvobozovali Československo a my jsme z Plzně, tak míra spolupráce je potom daleko větší. Začnou nám posílat fotky, začnou vyprávět a jsou obrovsky přátelští a sdílní. V tomto ohledu projekt s odchodem válečných veteránů vlastně nekončí a neodchází spolu s nimi, ale naopak roste novými rodinami, které nás kontaktují.

K: S kým projekt spolupracuje?

T: My jsme na začátku začali spolupracovat primárně s Asociací druhé pěší divize ve Spojených státech, která de facto už od první světové války sdružuje válečné veterány druhé pěší divize. Tím, jak jsme potřebovali získat kredit nebo alespoň nějakou míru důvěry u rodin veteránů, tak jsme se potřebovali zaštitit americkou organizací, která by nám vlastně dala punc toho, že nejednáme s nějakými nekalými úmysly. Takže primárně jsme začali spolupracovat s Asociací americké druhé pěší divize, do které jsem vstoupil díky veteránovi Glynnovi Rabymu, který se za mě přimluvil, abych mohl reprezentovat náš projekt a Českou republiku. Do té doby nebylo umožněno vstoupit do asociace nikomu jinému než veteránovi 2. pěší divize. Díky Glynnovi jsme získali tuto záštitu. Při kontaktu s rodinami jsme tak již mohli tvrdit, že reprezentujeme Asociaci druhé pěší divize. Bohužel, asociace trpí hodně na to, že de facto od Korejské války je druhá pěší divize, nebo alespoň její velká část, dislokovaná stále v Jižní Koreji. Hlavní pozornost tak mají především veteráni Korejské války. My jsme tak převzali otěže výzkumu a zájmu o historii americké druhé pěší divize v období druhé světové války. Takže to byl jeden z hlavních partnerů projektu v jeho začátcích a stále spolu spolupracujeme. Publikujeme pro ně i články atd. Dalším partnerem je třeba dnešní muzeum v New Orleans. Nově jsme v kontaktu také s městy ve Francii nebo v Německu. Konkrétně nejnovějším městem je Trévières ve Francii, což bylo vůbec první město v Evropě osvobozené druhou pěší divizí. Primárními spolupracovníky jsou tedy jednotlivci z

řad rodin válečných veteránů americké druhé pěší divize, kteří nám pomáhají tvořit komunitu rodin druhé pěší divize a šířit odkaz příslušníků.

K: Jak velký je team a z jakých lidí se skládá?

T: Já a kolega Daniel Malý se považujeme za spoluzakladatele projektu. Pracovali jsme několik dlouhých nocí společně na tom, abychom dali projektu jméno, logo, nějakou určitou grafickou podobu a nějaký vzhled. Kolega Daniel Malý spolu s kolegou Viktorem Šimkem, který je dalším pilířem našeho projektu, jsou i vystudovaní historici, takže máme i zastoupení na akademické půdě v oboru historie. Dále pak v projektu působí dalších čtyři nebo pět lidí z našeho klubu vojenské historie KVH Tommy&Yankee. Také mezi nás patří kluk z Nizozemska, Arjan Messemaker, který pátrá po rodinách daných příslušníků jednotlivých jednotek. Tráví obrovský čas s úsilím kontaktovat rodiny, které my nemáme čas hledat. Investuje obrovské množství financí do toho, aby některé předměty týkající se veteránů druhé pěší divize zachránil. Najímá si třeba výzkumníky ve Spojených státech, kteří mu dodávají jednotlivé dokumenty, hlášení druhé pěší divize a zcela bez nějakého nároku na honorář nebo bez nějakého nároku na odměnu, nám všechny záznamy a dokumenty posílá. A co se týče českých členů, tak určitě nesmím zapomenout na kolegu Tomáše Kárníka, který digitalizoval všechny materiály o padlých příslušnících druhé pěší divize. Digitalizovat například 12. dělostřelecký prapor, patnáctý dělostřelecký prapor a neúnavně pracuje na sepisování dalších příslušníků druhé pěší divize. Takže hlavně díky němu nám jména v databázi přibývají.

K: Z jakých prostředků je projekt financován? Přístupy do amerických archivů stojí nemalé peníze.

T: No, úplně v počátku jsme do toho dávali největší finanční obnos my s Danem, takže v počátcích jsme to financovali z vlastní kapsy. Postupem času nám rodiny veteránů navrhovaly odměny za naši činnost, nebo se nám chtěly nějakým způsobem odvděčit. My jsme to nikdy nechtěli dělat za peníze. Ta naše činnost je samozřejmě zcela bez nároku na honorář. Na základě našich výsledků a badatelské činnosti se nám chtěly rodiny nějak revanšovat a začaly posílat sponzorské dary na podporu naší činnosti. Rodiny nám často v dobrém říkaly, že se neumíme prodat. Že děláme skvělou práci, ale neumíme ji prodat. Neumíme si říct o peníze. Nedávno jsme doprovázeli rodinu veterána Jamese Petracca po bojištích tady v západních Čechách. Doprovázeli jsme jeho syna, snachu a vnuka. Když viděli naživo to, co skutečně děláme, to jaké jsou naše znalosti a co všechno jsme schopni

zjistit, dost nás finančně podpořili, abychom tu naši činnost mohli rozvíjet i nadále. Díky osobním setkáním nás lidé poznávají, zjišťují co jsme skutečně zač a že má smysl nás podpořit i finančně.

K: Jaké jsou cíle projektu?

T: Ta největší snaha je šířit osvětu dále je cílem také to, aby se nezapomnělo jaká je cena za svobodu a jak moc válka ovlivní životy lidí. Co se týče toho prvotního cíle, tím bylo uchovat odkaz veteránů americké druhé pěší divize. Veteránů, které jsme znali, ale i těch, které jsme bohužel neměli možnost poznat. Cílem je, aby si jejich příběhy mohli číst a poznávat i budoucí generace. My jsme poslední generace, která ještě může zachytit jejich vzpomínky, aby s jejich odchodem nezanikly. Za mě osobně je cílem to, abychom pomohli rodinám poznat, za co jejich tatínkové, dědečkové nebo strýčkové bojovali a aby jejich odkaz žil dál prostřednictvím příběhů, profilů v naší databázi, fotografiím a dalšího materiálu, který se nám podařilo a daří sbírat.